

Olcso cseh ágytoll!

5 kiló; újfosztott 9.00 K, jobb 12 K, fehér pelyhpába fosztott 18 K, 24 K, hófehér pelyhpába fosztott 30 K 60 K Szállítás portmentes, utánvét. A kieselés és visszavétel portmentesítés ellenében megengedjük. 3494

Benedikt Sachsels, Lobes 60.
Post Pilsen, Böhmen.

Fényképészeti
készülékek és kellek a legnagyobb választékban

Calderoni és Társa
mű- és tanszerraktárban

Budapest, IV. Kishid-utca 8.
Látszerraktár IV. ker., Váci-utca 1. szám.
Nagy képes árjegyzék.

FEJFÁJÁS ELLEN
ANTIDOL

FELPERCZ
ALATT HAT

KAPHATÓ MINDEN GYÓGYSZERTÁRBAN!

Férfiöltöny
divatos szabással, gyapjuszövetből készült mérték után finom kivitelben. **25 kor.-ért**

LICHTMANN SÁNDOR
szabómester. 11090
Budapest, Rottenbiller-u. 4/B
L. emelet.
Vidékre minik bérmenteve.

5 frtért
szétküld utánval mellét az **Orsz. Posztáruházzal**

Budapest, Rottenbiller-u. 4/B.
L. emelet.
egy férfiöltönyre **3 méter** finom fekete, sötétkék, szürke vagy barna angol gyapjuszövetet.

SZENT-LÁSZLÓ (Püspök) gyógyfürdő
Nagyvárad mellett, Kernáts János fürdőberő kezelése alatt. Kényelmes közlekedés. Vasúton Nagyváradtól 1/4, kocsin 3/4 órai távolságban. Május- augusztus hónapokban naponta 12, vasárnap- és ünneppnapokon 16 vonat közlekedik Nagyváraddal. A vasúti állomás a fürdőtelepen van.

Az európai hírt 41° C. meleg természetes hévíz jvalva van: az izületek és izmo: ostos bántalmánál, idült s különösen savas izületi loboknál, csonttörések és különösen visszamaradt vastagodásoknál; köcsvényeél és annak különböző alakjainál; idegbojoknál, melyek rheumatisus alapon keletkeztek (ischiásznál); különböző bőrbajoknál; végre női bajoknál; belsőleg: heveny és idült gyomorban- talmánál, májbojok és vesekövek esetében. Állandó fürdőorvos: dr. Nagy Ignác.

A különböző igények szerint berendezett nagyszánu szobák napi ára 1 kor. 20 f. és 6 kor. között változik. Gyógyterem (Cursalon) hirtapoknál, szongora, könyvtár és teke- asztallal. Teraszok szép kilátással. Éttermek, cukrászda, sőtahelyek a fürdőtelepen és a mellette elterülő öserdőben. Az erdőben jó tekepalya és Lawn-Tennis.

Öt fürdő és három kádfürdő kivül másfürdők is vannak rendezeserű. Fürdők 40 fillértől 1 kor. 20 fillérig. **Élsőrendű, kitéző, állandó zenekar.** — Telefon- összeköttetés Nagyváraddal. 11074

Villanyvilágítás. A legszebb kirándulás és szórakozási hely. Konyha és vendéglő a bérli saját vezetése mellett. **Prospektust kívánatra küld a fürdőkezelőség.**

Szépség
sokat ér!
Bársonysima, szeplőtlen, át- tetsző, bármily szépséghibá- tól ment harmatúde arezbort biztosít

csak a **Nárcisz-crème.**
Ára: 1.50 K, a hozzávaló szappan 1 K, postán a kettő együtt 3 K bérmentve.
Hattyu-gyógytár Bpest, Aréna-ut 126 8.

KÖVÉRSÉG KORAI VÉNSÉG.
Itésem, — egy sóhajtás ezer meg ezer ember, — mit adék, ha elháj- sohaomtal és emedtel szaraktól megsebzadhatók. Lám, nem is kell annyit áldozni. Tegyen minden hölgy és férfi csak egy kisletet **Mandor** soványító és vértisztító porral, bisos az erődény; est be- hűtlyos orvosi és vegyszertári bizonyítványokkal kimutalbakom. — Ne mulsassa senki el, arról meggyőződni; hossza meg a Mandor port- ba be nem válik, a pénz duplán visszadom. Csakely 2 kor. 80 fill. Mandor doboza, orvosi utasítás és bizonyítványok mellékelve. Után- kérellel a pénz be küldés mellett; portomemissen díszkárton küldi

Mama Mandl Ida, Budapest, Károly-körút 2/V. sz.
Török József gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12. sz. 11225

Szeplőt, májfoltot, mitesszert, pat- tanást, kiütést, ráncokat, himlő- helyeket és minden areztisztá- lanságot

pár nap alatt eltávolít a bőrszépítő, finomító és ifjító hatású **Maderspach-féle**

BENZOE-CRÈME.
Az areznek friss üdöségét, fiataloságot és fehérséget ad. — Teljesen ártalmatlan. — Számos elismer- levél!

Ára 1 kor., hozzá **Benzoe-tejszappan 70 fill.**
Benzoe-puder 1 kor.

Postán szállítja az egyedüli készítő

MADERSPACH FERENCZ gyógyszerész
BUDAPEST,
X., Rákosfalva, Külső-kerespi-ut 104.
Főraktár: Török gyógytár. Király-u. 12. szám és Andrássy-ut 26. szám.

Rozsnyay Mátyas **chininezukorkája** ízletlen chininból.

Többszörösen kiténtelve, 1869-ben a magyar or- vosok és természetvizs- gálók fimeel vándorgyű- lésén 40 arany pályadíj- jal jutalmazva.

Láz ellen!
Nem keserű!
Legjobb szer láz, váltó- láz, malária ellen, külö- nösen gyermekeknek, a kik keserű chinint be- venni nem képesek.

Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapiron **Rozsnyay Mátyas** névalírása olvas- ható. 11266

Rozsnyay Mátyas
gyógyszeretára
Arad, Szabadság-tér.

BRÁZAY SÓSBORSZESZ-SZAPPAN

egészségi és kozmetikai szempontból felülmulhatatlan.

Brázay-féle **KÖLN-VIZ** az illatszerek legkiválóbbja.

BRÁZAY SÓSBORSZESZ nélkülözhe- tetlen háziszer

ALASSA
féle valódi angol **ugorkatej**
gyors és bámulatos hatású **szépitő-szer.**

Semmi ártalmas anyagot nem tartalmaz 2-3-szori bekenés után tiszta fiatal arezuk lesz, szeplő, májfolt ráncok elmúlnak és szépségük- ket megtarthatják, ápolhatják, növelhetik. Egy üveg ára 2 K.

Ugorka-Crème 2 kor.
Eszakiál: **Balassa Kornel**
dél hely: **Balassa Kornel**
gyógyszeretára,
Budapest-Erzsébetfalva.

GERMANDRÉE
PORHANYÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN

Francia szabadalom. A szepség útka, ideális illattal feltetlenül tartos, egészséges és díszkár. A **Germandrée** az arczörnek egészséges és üde szint ad.

1900 évi Párisi Világkiállítás: **ARANYÉREM**
MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS.

Roskopf-Patent forint 3.50

frt **3.50**

A «Roskopf-Frer» órágyár Svájcban megbízott, hogy valódi Roskopf-Pa- tent anker-remont-oir-óráit, melyek maig több mint két- szerannyiba kerültek, 3.50 frt áron adjam el. Ismétladedóknak 5 drbnál 5%, 10 drbnál 10% engedmény. Az eladás csak rövid ideig tart, mig a készlet elfogy és azért van, hogy a tisztelt vevők külön- séget lássanak valódi «Roskopf-Patent» és «Roskopf-rend- szerű» óra között. A valódi Roskopf-Pa- tent óráknak 36 óráig járó, üvegfedeli an- terműve van, mely rubinköveken jár valódi nikkelből, és szolgálatképessége 25-30 év, ellenben a Roskopf-rendszerű óra néhány év múlva használ- hatatlanná válik. Minden valódi Roskopf-Patent óra plombával és bámuló- féddel «Roskopf-Frer» (Svájc) cégnek három évre szóló igazolási- nyával van ellátva. Meg nem felelő esetben kötelezem magamat 30 napon belül az óra teljes összegét bérmentve visszaküldeni. Székül- dedésért esküvel utánvétellel a főképviselőség Ausztria-Magyarország részére:

MAX BÖHNEL, órás
Wien, IV., Margarethenstrasse 38.
Kérje ingyen és bérmentve nagy árjegyzékemet, mely több mint ezer képet tartalmaz minden- nemű óra-, arany- és ezüst-árurol. 3218

Sok millió előkelő urbhölyg használja a világhírű **Földes-féle**

MARGIT-CREMET,
mely zsirtalan, ártalmatlan s rögtön szépit. A **Földes-féle MARGIT-CREME** gyorsan és biztosan ható ártalmatlan szer szeplők, májfoltok, bőrtakák, pattanások, kiütések s mindennemű **bőrbaj ellen.** A világ legelőkelőbb hölgyei használják és elragadtatással beszélnek annak páratlan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasz- nálása után erről mindenki meg fog győződni

Postán utánvétellel vagy a pénz elő- zetes beküldése után küldi a készítő:

Földes Kelemen gyógyszer. Arad. Budapesti főraktár: Török József gyógyszer. Király-u. 12 és Andrássy-út 29. Kapható minden gyógyszeretárban.

Legkedveltebb, legjobb haifestőszer a

MELANOGENE
fekete és barna színben.

Ezen kiténtő és ártalmatlan készit- ménnyel haját, szakállát, bajuszát pár percz alatt feketére vagy barnára le- festeni. A szín állandó és a ter- mészetes színtől meg nem különböz- tethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. 11284

Ára 2 korona 80 fillér.

20. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ: **HOITSY PÁL.** FŐMUNKATÁRS: **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, MÁJUS 20.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
Előfizetési feltételek: Egész évre ——— 16 korona. Félévre ——— 8 korona. Negyedévre ——— 4 korona. A «Világkrónika»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg- határozott viteldíj is csatolandó.

BOCSKAI ISTVÁN. — Ábrányi Lajos festménye Hajdúvármegye közgyűlési termében.

BOCSKAI ISTVÁN.

NAGYOBB ARÁNYÚ ünneplést is megérdemelt volna az az évforduló, mely most következett ránk: a bécsi béke háromszázados évfordulója. A magyar politikai történetnek a Habsburg-ház trónra jutása óta négy-öt nagy fordulópontja van s ezek közül a bécsi béke az első; e mellett pedig nemzedékek sorára alapja minden magyar nemzeti törekvésnek. Az a nagy és teljesen még maig sem kiegyenlített ellentét, mely a Habsburg-ház világhatalmi törekvései s a magyarság különleges érdekei között a történeti tények kényesítő erejénél fogva az első perctől fogva kifejlődött, Bocskai fölkelésében fakadt ki először s e vállalat előre megjelölte a következő nemzedékek hasonló küzdelmeinek irányát. Keletről, Erdélyre támaszkodva indul meg a harc mindig — Bocskain kezdve egész Rákócziig — könnyű szerrel körébe vonja az egész országot, már-már az osztrák határt fenyegeti; ekkor a megszorult bécsi hatalom alkudozásba bocsátkozik, a harcnak békekötés, paktum a vége, a melyben kemény pontozatok állítják fel a magyarság kívánságait. A császári kormány a kényszer megszüntével hamar megfedekezik a karddal kivivott, törvényekre beczikelyezett szabadságokról, tovább gazdálkodik a maga módja szerint, a minek aztán újabb fölkelés és újabb békekötés a vége.

Ennek a tipikus képnak, mely egyaránt ráillik Bocskai, Bethlen, I. Rákóczi György, majd csakély módosulással II. Rákóczi Ferenc fölkeléseire, előképe a Bocskai által támasztott fölkelés s a különböző vállalatok e feltűnő egyformaságát a viszonyok adták meg törvényeszerű erővel. Az ország akkori helyzetében a folyton összeszűrődő török és német császári hatalmi törekvések közt Erdély volt a magyar nemzeti és állami eszme egyedüli szilárd pontja. Többnyire a törökre, néha a török ellenében Bécsre támaszkodva az erdélyi fejedelemségben élt tovább az a titokzatos történeti erő, mely a számban, művelődésben gyöngy és folytonos zivatarokban folytonosan gyöngített magyar népet fentartotta egész máig. A harczter csak a felvidék lehetett, mert ez volt akkor az egyetlen töröktől mentes út Bécs felé, s mert ez országgrész lakossága, bár nyelvben nagyobbára nem magyar, protestáns vallásánál fogva s a Bécsből küldött katonaság sanjargatásaitól elkésérítve, szívesebben nyitotta meg városait az erdélyi magyar, mint a bécsi szedett-vetett idegen hadak előtt. Kassa és környéke lett a hadi és politikai műveletek központja, a bányavárosok politikailag szintelen polgársága mindig az erősebb fél pártján állott. A kinek kezében volt Kassa, annak már csak egy lépés volt — Pozsonyig. Így érthető az a könnyűség, melylyel a magyar fölkelő hadak sikereiket elérték s a világbíró Habsburgokat alkudozásokra kényszerítették. Törekvéseiknek mély és meg nem ingatható alapja volt az egész nemzet lelkében, mely a maga törekvéseit ismerte föl bennük, — hiszen még a Bécshez szító magyar politikusok is, mint magyar emberek, belátták Erdély különállásának a magyar nemzet szempontjából való szükségességét. Mert Erdély képviselte a magyar szabadság eszméjét.

A dolgok természeté hozta magával, hogy ez a szabadság-eszme Bocskai korában és utána is még sokáig első sorban mint a vallás-szabadság eszméje jelent meg. Mert akkor az összes szabadságok közt ez volt aktuális. Bécs tradícióinál, a pápákkal való politikai összeköttetésénél, nyugati terveinél és törekvéseinél fogva a katolicizmus képviselője volt s harczban állott az egész protestáns világgal. A hol tehát protes-

táns volt a nép, a Habsburgokban látta fő ellen-ségét. Nálunk a reformáció hatalmas művelődési átalakulást szült, megbontotta nemcsak a társadalmi, hanem sok tekintetben a jogi kereteket is, támadást intézve a katolikus egyházak az állami és társadalmi élettel szászoros kapcsolatban álló hatalmi köre ellen. Az uralkodóház, nagy befolyása lévén a katolikusok egyházi életére, ezt a befolyást politikai czélokra használta fel, a katolicizmus pedig természetes oltalmát kereste nála a protestánsok terjeszkedésével szemben. Az uralkodóház politikája tehát egyszerre a politikai és vallási elnyomás politikájának színében tűnt fel; a kik ellene küzdöttek, küzdelmük céljában együtt látták a politikai és vallási szabadságot. Külföldön is a vallásszabadság jelszava alatt folyt a harc, mert elsősorban ez volt megtámadva, de e jelszó mögött ott is a Habsburgok túlhatalmának ellensúlyozása volt elrejtve. Minálunk nem csupán partikuláris hatalmi érdekek táplálták a küzdelmet, hanem a nemzet állami létének a lelkek gyökerében élő szükségérzete is. A vallásszabadság pártján állottak tehát mindazok, a kik ezt a bécsi hatalom részéről fenyegetve látták. S támogatta törekvésüket a török is, kitűnő eszközét látva benne Bécs meggyöngyítésének. Ezt a támogatást pedig elutasítani nem lehetett, mert az akkori világ két legnagyobb hatalma közül egyszerre mind a kettő ellen küzdeni, biztos út lett volna a magyarság tökéletes összemorzsolására.

Bocskainál jobban senki sem gyűlölte a törököt, mégis eltúrte támogatását, de nem vette magát karjaiba. Nem fogadta el tőle a magyar királyi czímet és koronát, mert saját szavai szerint Magyarországnak már van koronás királya. Az ő hadi vállalatát nem a Habsburgok uralkodása ellen czélzott, csak ki akarta tőlük fegyveres kézzel csikarni a nemzet követeléseinek teljesítését, alapot keresett, a melyen a nemzet s uralkodóháza találkozhassanak, hogy közös érdeket indulhassanak a török ellen. Ez volt ifjúkori törekvése; java kora abban telt el, hogy erre megkapja békés úton a lehetőséget. Ezért alkudozott Prágában Rudolfal és politikusaival s mikor tervei dugába szelődtek, az uralkodó házba vetett hite megrendült, mikor be kellett látnia, hogy egész Magyarországnak Habsburg lobogó alatti egyesítése nem lehetséges, sőt az adott pillanatban nem is válik javára a magyarságnak, akkor sem fordult az uralkodó ellen, hanem a magánéletbe akart visszavonulni. Az önvédelem adta aztán kezébe a fegyvert, mikor személyében és vagyonában megtámadták azokat, a kiknek érdekében fáradozott, de a kik nagy terheit megérteni nem tudták. Ekkor teljes erővel a magyar nemzeti czélok szolgálatába állott. Sikerei nem ragadtak magukkal, a kedvező pillanatban kész volt a békére, türte az alkudozások minden kelleltenségét, a császár embereinek akadékoskodását, Rudolf érbelmetlen makacs-ságát. Mert ő nem akart többet, csak a nemzet jogainak kivívását és biztosítását. Ekkorra már belátta, hogy Erdély különállására szükség van a magyar nemzet szempontjából, mert ez volt egyedüli biztosítéka annak, hogy az általa megkötött békeszerződés csakugyan érvénybe is fog lépni. Ezt a magasabb szempontot, hogy az erdélyi fejedelemség legyen védő bástyája a magyar szabadságnak, ő érvényesítette s vitte bele a köztudatba először; államférfiúi nagysága épen ebben áll. Kijelölte az irányt és a módot, melyet a magyar politikának követnie kell s a mely érvényes is lett hosszú időre.

Önzetlensége páratlanul áll a maga korában. Mindig nagy közéleti követett, a saját veszélye árán is. Mikor még azt hitte, hogy ha a

Habsburg jogar alatt egyesül Erdély Magyarországgal, akkor ki lehet verni a törököt, — nem törődve népszerűtlenséggel, üldözéssel, dolgozott célja érdekében. Egész Erdély ellene volt, megnótázták, birtokait elkobozták, ő ment előre a maga módja szerint. Abban megegyezett vele mindenki, hogy a főczél, a végső feladat a török kitakarítása, de a közvélemény megsejtette, a mit ő még nem tudott: hogy a császárnak sem ereje, sem komoly szándéka nincs e nagy feladat megvalósítására. A következtések nem neki adtak igazat, a császár a helyett, hogy a török ellen fordult, kalandor hadakal pusztítottatta végig Erdélyt s a Prágában tárgyaló Bocskait rejtett czélokkal gyanúsította meg.

Mint annyi más magyarnak előtte és utána, meg kellett látnia, mint omlanak össze tervei az ausztriai politika rövidlátása és kicsinyes roszhiszeműsége miatt. Bizonyára nagy válságot idézett elő lelkében ez a keserves tapasztalat, de boszúra ekkor sem gondolt. Csak mikor Belgiojoso emberei rátörték, fordult végkép Bécs ellen. Tulajdonkép egymaga vette fel a harcot, nem támaszkodva csak a saját erejére s a hirtelenében maga köré gyűjtött hajdúk kis seregére. De táborában voltak kezdetül fogva a magyar szívek s táborába gyűlt csakhamar egész Erdély népe.

Nem kereste az erdélyi fejedelemséget, hiszen ha erre törekszik, könnyen elérhette volna czélját Báthory Zsigmond idejében. Küldetése volt, a melyet be kellett fejeznie. Be is fejezte becstellett. Szerzett olyan jogi alapot a nemzet követelése számára, a mely egy századra szilárd alapja lett a nemzeti politikának. A pusztá jog csak forma, ha érvényesítésére nincs meg a fegyver: szerzett tehát fegyvert is az általa újraszervezett és megszilárdított erdélyi fejedelemségben, olyan fegyvert, a mely mindenkor kész volt hüvelyéből kirepülni a bécsi békében kimondott és elismert jogok érdekében.

Úgy halt meg, mint a ki befegyerte élete hivatását. Pályája kezdetének annak drámai mozzanatait, de főrésze epikai fenségben tűnik elénk. S alakja mint az ércbe vésett szobor áll az utód emlékeztetésben: nyugodt, biztos erővel, kiállva az idők minden viszontagságát s bevonva a kegyelet nemes patinájával. A nemzet nagy vezérei közül való, a kik átsegítették ezer év minden veszedelmén.

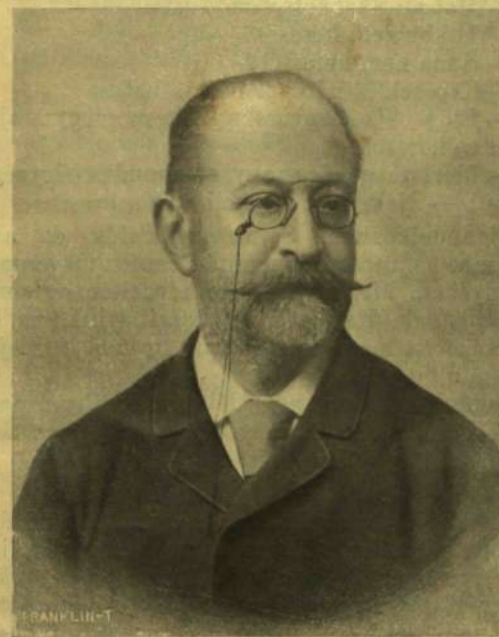
BOCSKAI EMLÉKEZETE.*

Tisza Duna sítja, a völgyek, a bércek
Tele vannak joggal, elfojtott sóhajjal,
Éj sötét évadján bús hajdúvitézek
Gyülekeznek... s tűnnek, ha pirkad a hajnal...
Fegyveres poroszlok szerteséjével járva
Koldustarisznyára is porozóit vetnek,
Bilincset vernek a hitre, szabadságra...
— Ez siralmas sorsa a magyar nemzetnek!

S a bihari rónán hívó szótát támad:
— Nézd, békoban lelkünk, szegénypirban orozánk!
Hagyd a télen magányt, a kerek várát
Jó Bocskai István s gyere immár hozzánk:
Törd le bilincsünket, töröld le könnyünket,
Emeld fel zászlónkat, légy a mi közsálunk,
Ős szabadságunkat s új tiszta hitünket
Hogy óvjuk, hogy védjük — jövel immár — várunk!

S a bihari rónán, a kerek várba'
Bocskai Istvánnak megdobban a szíve.
Ezt a hívó hangot éri, rég is várta,
Ő a hit s szabadság rendületlen híve!
Hogy eddig is nem jött — nehéz harcot vívott
Forró honszerelme s nagy kiralyhűsége:
A trónra tekintett, a törvényben bizott...
Látja most már ő is: mindhiába... vége!...

* Felolvastatták a Petőfi-Társaság május 13-iki ülésén.

Strelaký fényképe.
KARAP FERENCZ.

— Hát Isten nevébe! — karddal a kezébe!
Tűrő nyugalomból száll a csataterre!
Gyűl köré a sikok, völgyek, bércek népe,
Hitért, szabadságért kész omolni vére.
Rázg a zsoldos had... de melytől a tábor
Megrettenjen, földön oly hatalom nincsen!
Hisz a vezére Bocskai s Bethlen Gábor,
S szent, büszke jelszava: «Erős várunk Isten!»

S szállva győzelemről fényes diadalra,
A hős, a bősveszért már csabított várja:
Királyi korona és jogar hatalma!
De Bocskai néz csak vezércsillagára...
Hiú fény, ónédek nem vesz erőt rajta,
El nem szédíti a hatalom nagysága —
A mért ő harczba szállt — vallja szíve, ajka:
Az hite s hazája drága szabadsága!

Ki éltét szentelje csak a köz javának,
Kit csak egy magasztos, szent eszme vezérel:
Hátmögí alkut az nem köt önmagának
Sem a jóbarátal, sem az ellenséggel!
Itt nincs egyéb alkú, itt nincs más szövetség:
— Szól az Irással s a karddal a kezében —
A ki megebezzé a nemzet lelkét-testét,
Gyógyítsa is meg — az Igazság nevében!

S tisztán, fenségesezen zendült, szállt a szózat,
Mint a tárogató s az orgona hangja...
Bécs sűket falai szinte megrázkódtak,
S felröppent közülük a béke galambja.
A mit hozott, nemcsak béke olajága:
Hősi babér is volt Bocskai fejére.
Ezt sem hordta soká... Testamentumába
Ránk hagyta örökbe... s ő pihenni tére...

Pihen a teste... De erős magyar lelke
Itt él közöttünk, hogy intsen, bátorítson:
Zsarnok önkényével hogy bátran szálljunk szembe,
Földi hiúság ám el ne tántorítson!
Mert a szabadság nagy mennyei javával
Földő kincs egyéb itt a földön nincsen!
— Áldjuk nagy emléket és szent jelszavával
Mi is győzünk mindig — «Erős várunk Isten!»
Lampérth Géza.

KARAP FERENCZ.

1830—1906.

Karap Ferencz, kinek e hó 12-ikén volt a temetése, mintegy húsz esztendő előtt vonult nyugalomba, lemondván az előkelő állásról, melyet, mint a budapesti itélőtábla tanácselnöke viselt. Az akkori igazságügyminiszter Fabinyi Teofil úgy emlékezett meg róla ebből az alkalomból, mint az igazi bíró ideáljáról. De Karap Ferencz több volt még ennél is. Embernek is ideális volt. Illemesebb, harmonikusabb, derekabb, igazabb embert nála alig tud felmutatni a mai magyar társadalom. Soha se mon-

Eltlinger fényképe.
BÁRÓ RADVÁNSZKY BÉLA.

dott valótlan. A roszt másokról csak akkor hitte el, s akkor is csak félig hallhatóan mondta, ha megvoltak a kétségbevonhatatlan bizonyítéka. Ellenséges indulatot nem táplált senki iránt, kivéve a haza és a közügy ellenségeit. Ismerte az emberi lélek rejtelmeit, megtudta érteni, s meg is tudta bocsájtani a gyalószagokat.

Úgy élt, kivált, mióta nyugalomba vonult, mint a görög bölcsök. A barátaival való társalgás s az olvasgatás képezte legfőbb örömét. Mindenivel előzékeny és nyájas volt, mindenki szerette és tisztelte. Egész Budapest társalmában nem volt talán senki, a kit oly általános becsülés vett volna körül, mint őt. Egy dicső szó az ő részéről jobban esett sokaknak, mint a nyilvános kitüntetés. Még a túlszigorú Szilágyi Dezső is, a ki gyűlölte ha bírakat protezsálták nála, Karap Ferenczrel kivételt csinált; az ő ajánlásait nem csak figyelembe vette, de ki is kérte véleményét egy-egy bíró felől.

Az a nagy tisztelet, mely életében körülvette, megnyilatkozott temetésén is. Ott volt Budapest művelt középosztályának színe-java.

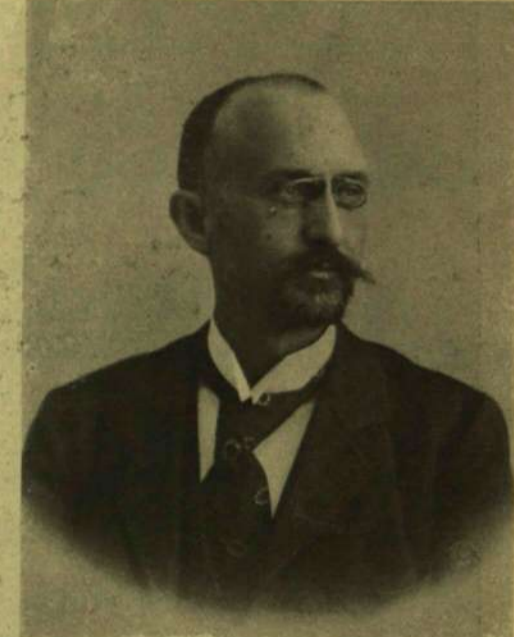
BÁRÓ RADVÁNSZKY BÉLA.

1849—1906.

Úgy kellene lenni, hogy a történeti érzék, a mely a múlt tudományos búvárlatára csábítja a szellemet, legerősebben a nagy történelmi műtra visszatekintő családok ivadékaiban legyen kifejlődve, mert nekik a személyi kapcsolatoknál fogva mélyebb lelki közösséget kellene tartani a múltal, a melynek részesei apáik s ősapáik voltak. Mégis azt látjuk, hogy arisztokráziánk tagjai közül csak nagyon kevesen foglalkoznak tudományosan történelmi kutatásokkal.

E kevesek közt kétségkívül a legérdemesebb báró Radvanszky Béla koronaőr volt. Őt már születése körülményei és neveltetése arra utalták, hogy történetiróvá legyen. Ifjúkorát a régi magyar kultúra emlékei között töltötte, családja, melynek története a XIII. század elejéig nyúlik vissza, mindig kitűnt hazafiságával és irodalmi hajlamaival, családai leváltárak a leggazdagabbak egyike, onnan kerültek elő többek között Balassa Bálint szerelmi költeményei, Rimay János és más régi írók egész sereg ismeretlen műve. E hatások alatt fejlődve báró Radvanszky Béla már ifjú korában kezdte tudományos munkásságát.

Történetírásunk szerencsésére oly irányba fordította figyelmét, a melyet addig tudósaink, főleg a politikai és hadi történettel foglalkozva, meglehetősen paragon hagytak: a XVI. és XVII. századi művelődés történetére. A régi magyar családi életre és háztartásra, lakásra, butorzatra, ékszerekre, családai és nyilvános ünnepekre, gazdálkodásra stb. vonatkozó munkái igen nagy és páratlanul gazdag anyagát a művelődési adatoknak mentették meg az elkallódástól. A régi magyar fő és köznemes minden-

Erdélyi fényképe.
BEKSICS GUSZTÁV.

napi élete legtöbb vonatkozásában hiven es részletesen domborodik ki könyveiből azok számára, a kik az avult iratokban, jegyzőkönyvekben stb. olvasni tud. Radvanszky inkább igen finom érzékű s szerencsés adatgyűjtő volt, mint feldolgozó, a mit adott, a nyers anyag az utána jövő feldolgozó számára, de ez nem von le semmit munkásságának értékéből azok szemében, a kik tudják, hogy az anyag összegyűjtése mily gondot s fáradságot kíván s mennyire elemi előfeltétele minden komoly tudományos munkának.

Utolsó munkája, mely tavaly jelent meg, Rimay János költői munkáinak kiadása volt; e régi jeles költőnk addig ismert költeményein kívül igen sok ismeretlen tartalmaz ez a könyv s bevezetése sok becses adattal járul írói arcképének teljességéhez.

Tudományos munkássága mellett a közéleti szereplésből is kivette a maga részét. Két cikluson át országgyűlési képviselő volt, majd tíz éven át Zólyom vármegye főispánja s a magyar ág. evang. egyház gyámintézetének elnöke, a magyar protestáns irodalmi társaság alelnöke. Az Akadémia életében, mint 1879 óta tagja, jelentékeny szerepet játszott, a heraldikai és genealógiai társaság alapításának eszméjét ő vetette fel s mint elnök vezette e társaság tudományos munkálkodását. Erdemeinek legszebb kitüntetése volt, hogy 1895-ben őt választották a koronaőrök egyikévé.

Halála a magyar művelődésnek nagy vesztesége, a mint hogy élete annak nagy nyeresége volt.

BEKSICS GUSZTÁV.

1847—1906.

A legrajongóbb magyar hazafiak egyike szálott Beksic Gusztávval a sirba. Élete egész munkásságát annak az egyetlen czélnak szolgálatára szánta, hogy dicsővé, naggyá segítse tenni nemzetét. Pedig ez a munkásság nála sokat jelentett. Hihetetlenül sokat tudott dolgozni. Nem ismert se szórakozást, se pihenést, nála az egész élet munkából állott. Irt, s az írásaihoz szükséges előtanulmányokkal foglalkozott ügyszólóvá szakadatlanul. Vagy ötven kötetre menő füzet, rőpirat és könyv került ki tolla alól, azonkívül ezreke megy a czikkék száma, melyeket egyes újságlapokban közölt. A munka az ő számára élvezetet és egyzerszemű életszükségletet képezett, mely néhány év előtt majdhogy ki nem kezdte idegét. A toll kiesett — a szó szoros értelmében — kezeiből s nem bírta papírra vetni gondolatait. Orvosai eltiltották minden szellemi munkától s utazni küldték. Csak addig fogadta meg tanácsukat, míg utazásából haza nem jött, akkor írásztalához ült megint.

Sok volt benne is, írásában is az elfoglaltság és az egyoldalúság. Ez megnyilatkozott módorában és magán érintkezésében is. Ezért nem

Gróf Esterházy Mihály: Első hó.

sokan voltak a barátai. De minden munkája izzott a hazaszeretettől s a nemzet jövőjébe vetett hitnek melegétől. Ezért tisztelték személyét s nagyrabecsülték munkásságát még azok is, a kik nem voltak egy véleményen vele.

A KIS TÓT.

Elbeszélés.

Irtta P. Ábrahám Ernő.

— Ablakot csináltassanak, asszonyok! — hangzott a kapuból hosszan, elnyújtva.
— Gyere be Paló! — kiáltottam.

Hamarosan benn is volt a gyerek. Olyan korú lehetett, mint én. Tíz esztendő. Bizony, másik tíz esztendő kellett hozzá, még több is valamivel, hogy megérsem, mi is történt hát vélem és körültem gyermekkoromban.

— Gyere bigézzünk! — csaltam.
Felragyogott a Paló szeme. Hiszen még hirtátni se szerettünk úgy, mint bigézni. Egykettőre lekerült a hátáról a nagy, otromba abrines. Volt két akkora, mint a gazdája. Kerek, karimás kalapját ráakasztotta az öreg botra, s neki támasztotta egy saroknak.

— Játsszunk! — mondta hajdonfővel.
S bigéztünk estig. Alkonyodott, mikor kácsolódni kezdett.

— Már megint megver az apám, — mondta indulóféltében szomorúan.
— Hát meg szokott verni?
— Mikor nem keresek.
— S ma nem kerestél?
— Keveset. Mindössze három batost.
— Elég ez egy gyerektől. Én még egy krajczárt se keresek.
— Mert te gazdag vagy, — mondta irigység nélkül. — Néked nem is kell.

Elgondolkoztam. Sajnáltam Palót, de az eszembe se jutott, hogy mint érezném magamat a helyében. Meg a verést se képzeltem valami gorombának. Hát csak egy kicsit sajnáltam, s mire betette maga után a kaput, már el is felejtettem a dolgot.

Hetenként három-négy délutánt is elhancuztunk Palóval. Azt hiszem, hogy a mi nagy, fás udvarunkhoz kötik a legszebb emlékei.

Egyszer ez történt.

Az édes anyám másnapra nagy mosást határozott, s elküldte a hetest a mosónéért. Én is vele mentem. Egész a város végéig mentünk, a temető alá. Rongyos, szegényes házsor nézett a temető árka. A berenás kapuk alatt keskeny, fedetlen erekben folyt ki a bűzös, piszkos, zöldes víz. Gyerek létemre is jól éreztem, hogy itt a szegénység tanyázik.

Nyomorult, gödrös, szemetes udvarra nyitottunk be. Az egyik sarkában mindenféle hasznavehetetlen limlom: korhadt gerendák, törött szekérek, lyukas, horpadt bőrdőn; a másik sarokban félemeletes, gőzölgő, fertőzött szemétdomb. A gémes kút mellett egy disznó hevert magatúrta pocsolás gödörben.

De minderre, valamint a lakóházakra, s a törött ablakú szinre csak homályosan emlékeztem. De azt a jelenetet, a mi fogadott, sohasem felejttem el.

Három, négy család lakhatott az udvarban. A férfinép még munkában lehetett, mert csak az asszonyok s a gyerekek álltak az ajtóknál. Nézték, hogy kiozsa Palót a szin előtt részeg fővel az apja. A lábánál fetrengett a gyerek, s védte az arcát a csattogó szij elöl.

— Még se bögysz? Tán nem fáj, he? Ez se fáj? — ordított az erős, otromba tót, s rugott egyet a fiún. S szidta tótul.

Paló pedig csak egy-egy sirásba csukló szóval könyörgött. Tótul, mert nem értettem.

Magyar R. Emil: Bellagiói parkrészlet.

Kiss Zoltán: Holdas est.

A PHOTO-CLUB KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Az egyik asszony kiabálni kezdett. Úgy látszik, övéké volt a ház.

— Tán agyon akarja verni azt a gyereket? Mit vétett kendnek? Tán nem kerestél ma elég pálnkára valót? Hisz gyerek még!

— Mi köze hozzá? — vetette durván a tót.
— Az a közöm van, hogy az én udvaromon ne csapjanak patáliát!

Közben észre vett bennünket a mosóné. Hozzánk jött.

— Az urfi is itt van? — mondta. — Menjünk a belső házba. Nem az úrfinak való, hogy nézze ezt a részeg bolondot.

Bementünk. Kellemesen lepott meg, hogy a milyen piszkos volt az utca, meg az udvar, épen olyan tiszta volt a konyhából nyíló kis minden szoba. Csak a levegője volt dohos. Nem sokat lehetett nyitva az utcára néző két apró ablak.

— Mosni kell? — kérdezte Kovácsné. Mert így hívták a mosónét.

— Holnap, — felelte a hetes.

— Igen ám, ha máshová nem ígérkeztem volna.

— Hová?

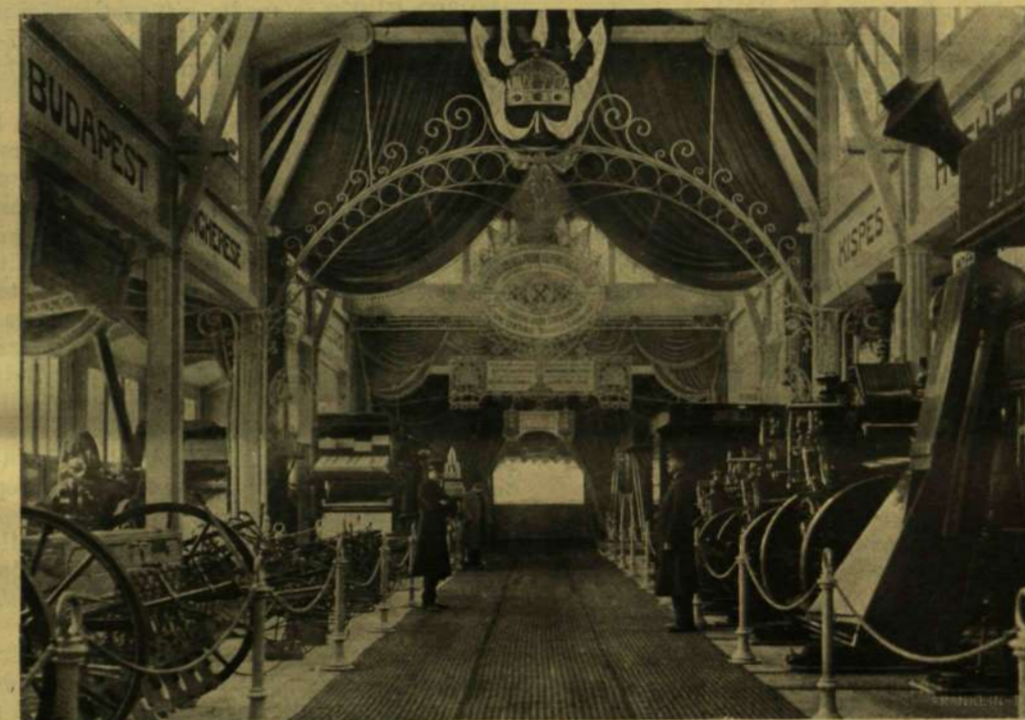
— Tarcsákhoz.

— Hisz azt visszamondhatja.

— Hát nincs is más mit csinálni. Inkább ide, mint oda.

AZ IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS ELŐCSARNOKA.

A MEZŐGAZDASÁGI- ÉS GÉPIPAR CSARNOKA.

Engem ez nem érdekelt. Paló járt az eszemben.

— Hát itt laknak Palóék? — kérdeztem.
— Itt. A szinben.

— Aztán sokat megveri az apja?
— Majd minden este. Hiszen mindig is részeg, mint a disznó! Maga alig keres valamit. Inkább pálnkázik. A gyerek se keres mindig egyformán. Olyankor aztán dolgozik a szij.

— Minek hagyják, hogy verje?
— Még rosszabb, ha szólunk. Annál jobban megvadul.

Aznap este nehezen tudtam elaludni.

Másnap délután bekiáltott Paló a kapuból:
— Játsszunk bigést! — Derült, jókedvű volt, mint mindig. Pedig azt hittem, legalább egy hétig megfekszi azt az estét.

— Kikaptál tegnapi, Paló. Láttam.

Legyintett a kezével:

— Semmi se volt. Kapok én olyat majd mindennap.

Hogy olyan könnyen vette a dolgot, én se igen törődtem vele. S játszottunk.

Csak egyszer emlékszem, hogy kérette magát.
— Gyere, játszunk rablósdit! — mondtam.

— Nem lehet. Még ma alig kerestem.

— Legfeljebb megver az apád. Hisz úgyis kapsz eleget!

— De tegnap nagyon elvert, — mondta komolyan. — Azt hittem, megöl.

Hanem azért az lett a vége, hogy játszottunk.

RÉSZLET A MAGYAR IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSBÓL.

A MILANÓI KIÁLLÍTÁS MAGYAR OSZTÁLYÁBÓL. — Jeltz Gyula fényképe.

Javában folyt a hancuzra, mikor Paló rémulten elkialtotta magát:

— Jaj, az apám! — S nyargalt ész nélkül az istállóba, s magára retesztelte az ajtót.

Az apja ment utána. Félve húzódtam előle a konyha ajtóba. Fel volt dülva az arca. Csak egy bot volt nála. Hatalmas, öreg furkó, a milyennel az ablakos tótok járnak. Be volt pálnkázva. Rugott egyet az ajtón.

— Nyitod ki, he!

— Ne bántson, apám! — rimázkodott Paló.

— Agyonverlek, bitang! Így lopod a napot?

Nyitod mán? — s döngötte a bottal az öreg, vasalt ajtót.

A zajra kijött az apám is, a cselédség is.

— Hogy mer kend más háznál csudát csinálni? — támadt az apám a tóra.

— A gyerekeimért jöttem! — ordította az elszántan.

— Részegen?

— Ki mondja, hogy részeg vagyok?

— Akkor pusztuljon kend, mert bevitetem!

— Engem? A mért el akarom vinni a gyerekeimet? Az enyém! Azt csinálom vele, a mit akarok! — s neki esett megint az ajtónak.

Alig tudta a hetes lefogni. De még akkor is ordított, fenyegetőzött. S káromkodott esenyán.

A BUDAPESTI IPARRAJZISKOLA ÉS IPARMŰVÉSZETI ISKOLA KIÁLLTÁSÁBÓL.

Végre is rendőrral kellett bevitetni. Szegény Paló csak úgy reszketett, mikor előjött.

— Na, Paló — mondotta néki az apám — nesze egy pengő, csak játsszal tovább! Ma már úgy se engedik haza az apádat. Hívősen tölti az éjszakát. Ha pedig holnap is bántana, csak mondd meg nekem! Majd ellátatom én a baját, hogy elmegy a kedve a verekedéstől!

Tovább játszottunk, de sehogyse tudtunk belemelegedni. Egyszer csak készülődött Paló. Pedig még messze volt az este.

— Már haza mégysz? — kérdeztem.
— Megyek, de nem haza, — mondta. Csudálkozva néztem rá.

— Hát?
— Félek, hogy agyonver az apám.
— Nem mer az apám miatt, — biztattam.
— Nem igen bánja ő, ha egyszer mérges, — mondta.

Szomorúan búcsúzott:
— Adjon Isten jó estét! — s elment.
Utána néztem. A pieceznak vette az utját, pedig a Csillag-utca felé laktak.

Két hétig nem tudtam róla bizonyosat. Hazament-e hát, vagy nem? Akkor újra nagy mosás volt nálunk.

— Hol van Paló? — kérdeztem Kovácsné.
— Világgá ment valami két hete.
— Hát az apja?
— Az apja? Bánja is az! Hisz nincs egy józan perce! Előbb-utóbb agyonverte volna azt a gyereket.

Elgondolkoztam. Vajjon merre ment Paló? A Nagyerdőnek-e, a Csiesogónak-e, vagy a Nyulasnak? S elképzeltem az apró, bakkancsos emberkét a poros országúton, széles karimájú tót kalappal, vastag, iromba bottal, s öles abrincscsal a hátán.

S most, hogy ezeket írom, eltűnődöm. Vajjon hová vezetett az országút? S jobbak voltak-e hozzá az emberek, mint az apja?

S egyszer csak bekialt a kapunkon egy öblös, érces hang:

— Ablakot csináltassanak, asszonyok!
Hát Paló vajjon merre kiabál? S kiabál-e egyáltalában?

A MAGYAR KÉPVISELŐVÁLASZTÁSOK HARMINCZ ÉV ÓTA.

A napjainkban lezajlott választásokkal befejeződött egy történelmi korszak, a melynek kezdete a *szabadelvpárt* megalakulása, vége pedig ugyanennek a pártnak teljes felbomlása és eltűnése a politikai színtérről.

A lefolyt 30 esztendő pártalakulásait, az egyes pártok számarányait, növekedését és apadását tünteti fel az alábbi táblázat, a mely 1875-től az összes képviselőválasztások eredményeit szem-

léltető módon párhuzamos oszlopokban mutatja elénk.

A *Deák-párt* és a Tisza Kálmán vezetése alatt állott *bal-közép* egyesüléséből keletkezett 1875-ben a *szabadelvpárt*. Az 1875-iki választásokon oly óriási többséget szerzett, csak szemben az összes ellenzék, beleszámítva a nemzetiségiek is, csak 20%-át tette a parlamentnek. A *Deák-párt*nak azok a tagjai, a kik nem helyeselték a fúziót: *szélső jobb* néven külön pártot alkottak (Sennyei-párt), másrészt a szabadelvpárttal egyidőben alakult meg a *függetlenségi párt*. Magva volt a régi *szélső bal*, a melyhez a bal-középből is sokan csatlakoztak a fúzió után. A nemzetiségiek szokatlan nagy számban benne vannak a szász képviselők is.

1878-ban nagyon megváltozott a pártok számaránya. Az új kiegyezés Ausztriával és a boszniai okkupáció kérdése a szabadelvpárt sorait megritkította, úgy hogy többsége 80%-ról 57%-ra szállott alá. A szélső jobb 21 tagról 75-re szaporodott, az *egyesült ellenzék* néven. Ugyancsak megnövekedett a függetlenségi párt is 36-ról 76-ra. A pártokivüliek és a nemzetiségiek csak egy kis töredéket alkottak. A szászok beléptek a szabadelvpártba.

A MAGYAR ÁLLAMI GÉPGYÁRAK KÖRKEPE A GÉPPIPAR OSZARNORÁBAN.

A MILANÓI KIÁLLÍTÁS MAGYAR OSZTÁLYAIBÓL.

Az 1881-iki választásokon a pártok arányában csak az a változás történt, hogy az egyesült ellenzék száma 75-ről 57-re apadt, viszont a függetlenségi párt kissé emelkedett, 76-ról 88-ra.

1884-ben egy új párt jelent meg a parlamentben: az *antiszemita*. Az ő javukra fogyatkozott meg a függetlenségi párt 16 taggal. Az egyesült ellenzék mint *mérsékelt ellenzék* kis emelkedést mutat, míg a szabadelvpárt számaránya változatlan maradt (56%).

Az 1887-iki (az utolsó Tisza Kálmán-féle) választások a szabadelvpártnak ismét nagy többséget biztosítottak (63%). Vele szemben minden párt veszített eddigi számából, különösen a mérsékelt ellenzék (62-ről 44-re). Csak a függetlenségi párt mutat némi emelkedést (72-ről 78-ra).

1892-ben már gróf Szápári Gyula intézi a választásokat. A szabadelvűek tért veszítenek, többségük csak 58%. A mérsékelt ellenzék mint *nemzeti párt* 44 tagról 61-re gyarapodik, a függetlenségi párt két árnyalata pedig 101 tagot számlált. Eltűntek ezen országgyűlésről teljesen az antiszemiták és a nemzetiségiek.

Az 1896-iki Bánffy-féle választásokon a szabadelvpárt ismét óriási többségre jutott (70%); nagy veszteséget szenvedett a nemzeti párt (61-ről 34-re) és a függetlenségi párt (101-ről 62-re). Ekkor jelent meg először az országgyűlésen a *néppárt* 17 taggal.

1901-ben, Széll Kálmán miniszterelnöksége alatt a nemzeti párttal erősödött szabadelvpárt 290-ről 279-re apadt; a függetlenségi párt 62-ről 86-ra emelkedett, a néppárt pedig 17-ről 25-re. Megjelennek újból a nemzetiségiek is 16 taggal.

Az 1905-iki választás, melyet gróf Tisza István rendeltetett el, hozta a legnagyobb meglepetést az országra. A 30 év óta uralkodó szabadelvpárt 120 taggal fogyott. Azelőtti abszolút többsége 38%-ra apadt. Vele szemben a függetlenségi párt 80 főnyi gyarapodást mutat: 21%-ról 40%-ra emelkedett. A többi veszteséget a szabadelvpártnak a *diszidensek* és az *újpártiak* okozták (27 és 12). A néppárt számaránya változatlan maradt, de növekedett a pártokivüliek száma, a nemzetiségiek ellenben apadt. A függetlenségi párt, újpárt és néppárt alkották a koalíciót, a melyet a diszidensek is támogattak. A koalíció számaránya éppen 50%, a diszidensekkel együtt 56% volt.

Ez országgyűlés feloszlásakor a függetlenségi párt 183 tagot számlált, a szabadelvpárt 93-at, a régi és új diszidensekből alakult *alkotmánypárt* pedig 52-öt.

Az új választások legmeglepőbb eredménye, hogy a függetlenségi párt oly abszolút többséget (61%) biztosított magának, a melynél nagyobb a szabadelvpárt csak négy ízben rendelkezett (1875, 1887, 1896 és 1901).

Az alkotmánypárt 86 tagja közé bele van számítva a 13 szász képviselő is, a kik valószínűleg ide lépnek be az országgyűlés megnyitása után. A néppárt emelkedése csekély (26-ről 32-re). Nagyobb emelkedést mutatnak a nemzetiségiek, a kiknek száma 1905-höz viszonyítva, majdnem háromszor akkora lett. A pártokivüliek közül öt demokrata-szociális programot képvisel, a többiek majdnem mind a régi szabadelvpártnak a tagjai voltak. A pártokivüliekhez számítottuk az újpárt vezérét és egyetlen tagját, Bánffy bárót is.

Dr. Szende Gyula.

MARTINOVICS ÉS TÁRSAI.

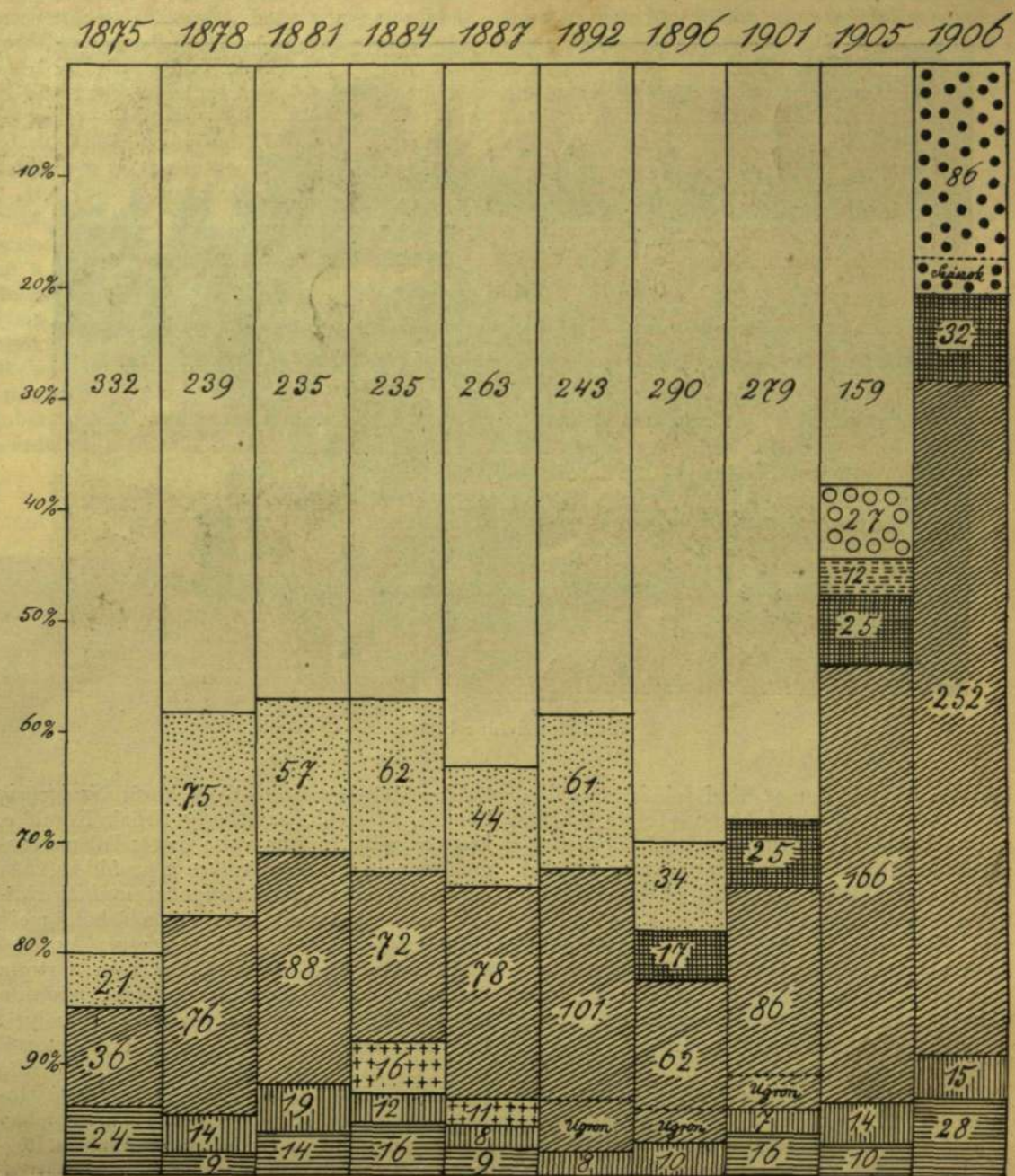
— Egykorú tudósítások nyomán. —

A magyar történelem egyik jelentékeny fejezete az a liberális jellegű mozgalom, melynek lobogóját Martinovics apát tűzte ki társaival a XVIII. század utolsó évtizedében. A francia forradalom radikális eszméi nálunk is fogékony talajra találtak, hatásuk azonban egészen más-ként és más irányban érvényesült Magyarországon. Nem alulról fölfelé, hanem megfordítva, felülről indultak meg lefelé az új eszmék tanításai és a kik legnagyobb tüzzel agítottak érdeklükben, egytől-egyig a társadalom legelőkelőbb és legkiváltságosabb osztályaiból váltak ki. Pap, katona, tudós, író, ügyvéd, jogász, főnemes, gróf, — mindannyian előkelő név, kiváltságos pozíciók birtokosai, kiknek rajongását éppen helyzetüknek előnyös volta mutatja a maga ideális vonatkozásaiban, a haladás ügyének mindenféle alantas érdekektől ment szolgálatában. A szervezkedés az első stádiumok határán túl azonban nem juthatott, mert «összeesküvés» czimzen az összes résztvevőket elfogták s megindították ellenük a pört, mely a főreszesekre halálós ítélettel végződött.

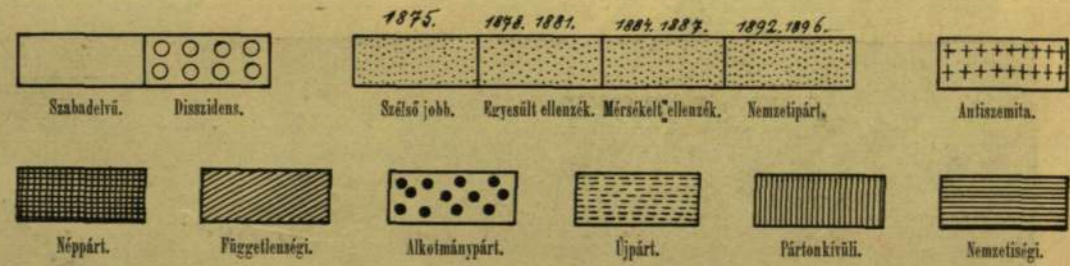
A budai Vármezőn, 1795 május 20-ikán játszódott aztán le az összeesküvés pör utolsó jelenete. Az első napon kivégezték Martinovics József, Sigray Jakab gróf, Szentmariay, Latzkovits, Hajnóczy magyar nemes urakat, a következő, június hónap 3-ikán Óz Pál ügyvédet és Szoladérik Sándor jurátust, kik a törvényszéki tárgyalások során is a legmakacsabb forradalmároknak mutatták magukat. Kivégzetésükről három ízben is közölt tudósítást a *Pressburger Zeitung*, a *Magyar Kurír*, *Magyar Merkur* és a *Magyar Hírmondó*. Szükszevi, lojalis tartalmú tudósítások ezek, melyek a kivégzésre vonatkozó adatokat illetőleg azonban elsőrangú történeti források ma is arról a mozgalomról, mely száztizennyegy év előtt hazánkban támadt. A nevezetes évforduló érdekessé teszi ezen az ismeretlen, a Martinovics-irodalomban még fel nem használt hírlapi tudósítások lényegesebb darabjainak megismertetését. A pozsonyi német és két bécsi magyar lap mellőzésével, — ezúttal a *Magyar Hírmondó* egykori tudósításait közöljük közelebb a rendben, a hogyan a nevezett lap 1795. évi folyamának megfelelő helyein találtuk. Az első tudósítás a «Magyar Hírmondó» 1795. évi 41-ik számában a Martinovics egyházi lefokoztatásáról ad jelentést. Az idevonatkozó tudósítás így szól:

«Pestről Május 18-ikán: — Martinovics degradátója (vagy az Apát úri tulajdonságból való kivetkeltetése) ma esett meg, következő módon: A Franciskanusok néhai klostroma helyén készült házból, a hová vittetett vala már előbb, a *Budai Várház* alatt levő Kaszárnyából — harmintz katonák között vezetett, papi hosszú selymruhában, a Templomba, mely hajdan a Franciskanusoké volt. Beérkezvén a Szentegyházba, körülnézte a Gyülekezetet. Az oltárnak misemondó ruhát adattak reá. Ezek annak utána, az Ekklesiának törvényei szerint levonattak róla; fejének azon része, mely Koronának nevezetik, megnyiródt; a szentelt újjairól leledörgöltetett a bőr; s a hosszú ruha helyett, Kaput adatott reá. E meglévén, *Szabó* szolgabírónak vigyázása alatt, visszakísértetett a Bünös a tömlőzbe. — Kondé püspök vitte végre Martinovics degradátóját. — Az Exekúzió a *Bécsi Kapu* előtt lesz.»

A kivégzési aktus május 20-ikán ment végbe, legrészletesebben a «Hírmondó» ír róla, mely hat oldalon a Királyi és Septemvirális táblák ítéleteit is közli. A kivégzésről szóló tudósítás

A MAGYAR KÉPVISELŐVÁLASZTÁSOK EREDMÉNYE 1875-TŐL 1906-IG. (AZ 1906. ÉVI OSZLOPBAN A PÓTVÁLASZTÁSOK VALÓSZÍNŰ EREDMÉNYE IS FEL VAN TÜNTETVE.) — Dr. Szende Gyula összeállítása.

a 42-ik számban jelent meg az alábbi tartalommal:

«Budáról Május 20-ikán: — A halálra ítéltetett Személyek szekerekre ültetődtek ma jókor reggel, s lehozattak a Várból, a Bécsi Kapuhoz nem messze eső *Generális-Kasszálló*, vagy rét (*General-Wiesen*) nevezetű térségre. Az öt Rabok közül mindegyik, külön-külön, négylovas szekeren ült, háttal a Kotsisnak; és szembe a Papjával. *Hajnóczy* József Evangelista Valláson lévén, T. Molnár nevű *Prédikátort* kívánt maga mellé. Nagy bátorságot mutattak, Gróf Sigray Jakabon kívül, ki még a tömlőzben békötötte a maga szeméit. *Hajnóczy* reá esmért egy katonára, ki a székér mellett ment, s azt mondta felőle T. Molnár úrnak: Én adtam — *úgymond* — ezt a Legényt Vitze-Ispán koromban Katonának: s úgy történt, hogy midőn *Bétsbe* vivének fogva: ő vala egy, a mellém adott Örköz közzül; s most, midőn halálra visznek is: imé ő, egy legközelebről kísérő Strázsám. Az első szekeren Martinovics József ült, s ő vittetett fel legelőször is az Alkotmányra, melyen esett a Ki-vegzetés. A szekerek úgy állottak: hogy egy rab, a másikkal halálát nem láthatta, *Martinovics*on kívül, kinek mint leg-nagyobb Bünösnek, nézni kellett több társainak el-enyészését. *Igen súlyosította ezen nézést egy véletlen történet. A Budai öreg Hóhér* t. i. harmadik vágásra teapta le az első főt: mely látásra szinte magánkívül kezdett lenni

egy ideig *Martinovics*. — *Szent-Márjait*, Latzkovitsot, Hajnóczyt és Martinovicsot, egy-egy helyes tsapással vegzte ki az *Egri Hóhér*. *Hajnóczy*, minek előtte leült volna a székre, szeméit, a Sokaságra, erről pedig az Eg-fel fordította, s rövidesen imádkozott. Minek utána békötöttek a szeméi: Szembetűnőképpen fel-nyújtotta a nyakát. *Martinovics* fejét, a szemkötő keszkenőnél fogva tartván a Hóhér-legény; fel-találta rántani a szemfedelét abban a szempillantásban: midőn éppen fel vonta vala már a Hóhér pallossát; úgy hogy mind a felvont pallos szemébe tűnt; mind pedig a Néző Sokaság is még egyszer *Martinovics*nak. — Újra békötöttek a szeméi, meg pedig úgy, hogy többé világosság nem láthatának. — Az Exekúzió mintegy betedfél óraker kezdődött: s nyolctóra egy fertálykor végeződött: a midőn *Martinovics* Írásait elégette a Hóhér. A jelen volt *temérdek Sokaságnak nagy része, tapsolással nyilatkozattá ezen Történettel való meglegedését.*

Ez a tudósítást kiegészítette egy szemtanu, a ki a kivégzés egész tartama alatt jelen volt, saját helyreigazító közléseivel, melyek a «Hírmondó» 44-ik számában kívül megjelentek. A terjedelmére nézve mintegy harmincz-harminczöt soros tudósítás írja kiemeli, hogy a kivégzés helyén a katonaság *négyszögöt* formált, de semmiféle «alkotvány» nem volt, csak a föld volt kevés magasságnyra a kivégző helyen fel-

Kohlman Artúr: Siesta.

Hüvös Iván: Czigány leány.

hánnya. A publikum az Egri hóhért megéljenezte, hogy nem oly hibásan végezte dolgát, mint a Budai. Laczkovics, Hajnóczy nagy bátorságot tanusítottak, Martinovics ellenben a Budai hóhér szerencsétlen csapásainak szemlélésre úgy elrémült, hogy két Hajdúnak kellett feltartani. Egy lövés is eldőrdült a kivégzés előtt, épen abban az irányban, hol a publikum legnagyobb számban állott. A vizsgálat azonban kiderítette, hogy a lövés a szomszéd szőlőskertben gonosz szándék nélkül történt.

Hátra volt még a Szolártsik Sándor és Öz Pál kivégzése, kiket a bíróság szintén halálra ítélte. 1795 június 3-ikán hajtották végre rajtuk a törvény ítéletét, melynek részleteiről a «Hírmondó» 46-ik száma Budáról, június 3-iki keltezéssel a következőket mondja el:

«A Martinovics vétkében való részvételért

halálra ítéltetett Személyek közül Szolártsik Sándor, ki előbb, az Abaffy Urfiak Nevelője, később pedig juratus volt; és Öz Pál ma exekválantának, minthogy vétke képződésében való nagy megalkodottságát nyilatkoztatták, mint ki-tetszik azon Előadásból, mely nyomtatásban tétetett közönséggé. Az első szakálltalan Ifjú ábrázatjához nem tartotta illetlennek, hogy haját bé-porozza; tsinoson felöltözködjön s úgy menjen a Végző helyre. Két Papoktól kísértetett: egy Predikátortól pedig Öz, ki a menés közben barátjaitól való bútszásban foglalatoskodott. Az Egri Ifjú Hóhér, ezúttal is helyesen járt el hivatalában Szolártsik körül, de Öz-höz kétszer vágott. Reggeli 6—7 óra között volt az Exekutio. A megöltettek testét, valamint a minap, úgy most is a Polgári temetőn kívül temették el.»

Így végződött a magyar jakobinusok intelligens és kiváló jellemű vértanúinak rövid ideig való mozgalma. A törvénytörés és a hivatalos felfogás császárelenes voltában látta az új apostolok tanításának legnagyobb veszedelmét, belekeverte tehát a felségárulás bűnébe a fővezéreket, hogy jobban végezhesen velük. El is ítélte — még pedig a legsúlyosabb módon — a magyar törvény valamennyi foruma olyan véttségért őket, melyet nem követtek el s melyeket ma, száztiz év múltával, ha elkövet is az ember, pár heti államfogház jár ki legrosszabb esetben. Ez mutatja legjobban, hogy a haladásnak voltak előharcosai ők, kiknek a méltó elismerést épen azért az utókortól kell megkapniok.

Zuboly.

Sinkó József: Köiösparti legelő.

AZ AMATEUR FÉNYKÉPÉSZEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

A HÉTRŐL

A kegyesrendiek válsága. A válság, mely a kegyesrend magyar házáit fenyegeti, nemcsak e tiszteletreméltó rend tagjait, hanem az egész magyar oktatásügyet is érinti. Huszonnégy gimnáziumban kegyesrendi tanárok oktatják ifjúságunkat, oktatják pedig közmegelegedésre. Közéletünk számos jeles tagja került ki a kezeik alól, s dicséretes buzgalomuk hálaára kötelezte nemcsak a tanítványokat és azok szüleit, hanem az egész magyar társadalmat is. A tudományt mindenkor igaz mértékkel mérték, s hazafias szellemmel töltötték el növendékeiket.

Nehéz megérteni, hogy ezt a rendet miért akarják a római hatalmasságok megrendszabályozni. A pápai bréve azt hangoztatja, hogy a rend tagjai eltértek némileg nagy alapítójuknak, Calazancai Szt. Józsefnek a tanításaitól és rend-

A pellengér. Csanádvármegye törvényhatósága határozatot kapott, hogy a megyeszékház tanácskozó termében fekete márványtáblán adja át az utókor ítéletének azok nevét, a kik a nemzeti küzdelem napjaiban magukat hazafias érzésükben gyöngének, a nemzet irányában megbízhatatlannak mutatták. Hasonló határozatot hoztak más vármegyékben, így Zalamegyében is. Andrassy Gyula belügyminiszter azonban jóváhagyását a határozat megvalósításához meg nem adta. Az érzést, mely a törvényhatóságokban a kipellengézésnek ezt az eszméjét megörölte, bizonyára nem nehéz dolog megérteni. Olyan keserűségből fakadt az, a melynek maró hullámai nemrégiben eláradtak az összes magyar lelkeken. De ha nagyon értjük is ezt az érzést, a miniszter határozatát csak helyeselni lehet. Emberséges és hazafias szempontból. Embert, ha érdemli, lehet, sőt kell büntetni; nevet bün-

Semmiféle bűnös büntetése nem lehet tartósabb, mint az élete itt e földön, mert minden szégyen, a mit örökségül kap valaki, fájdalmas és súlyos igazságtalanság. A megőrkítés csak az érdem dicsőségének dukál: a márványt, az aranybetűt ennek a hivatásnak tartogassuk; a bűnnek semmiféle formában se jár ki a halhatatlanság.

A totalizátor. A mióta totalizátor van, azóta tart a harc is a totalizátor ellen és az eredmény az, hogy a lóverseny ma is a legnépszerűbb mulatság, a mely a közönségnek — és pedig a közönség minden rétegének — nagyobb tömegeit tudja megmozdítani és lekötni, mint bármely más szórakozás vagy látvány. Ha magunkat áltatni nem akarjuk, őszintén be kell ismerünk, hogy ennek a népszerűségnek a leghatásosabb vonzó ereje és forrása a totalizátor.

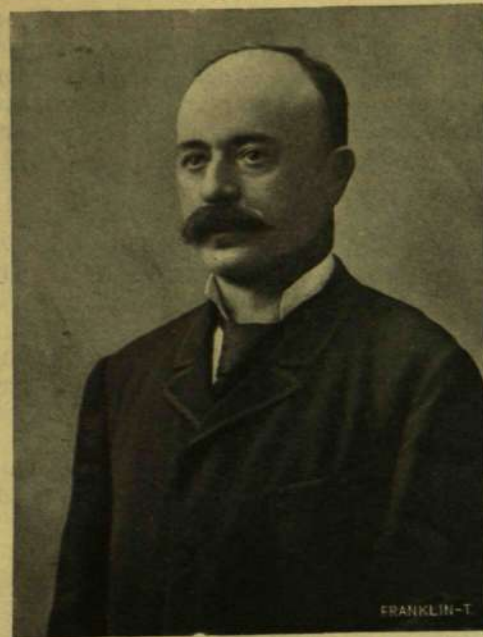
Balogh Rezső: Jó étvágy.

A PHOTO-CLUB KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

szabályaitól. Az bizony meglehet. De egészen bizonyos, hogy mai szervezetök mellett egészen kiváló szolgálatokat tesznek a magyar oktatásügynek, s bizonytalan, hogy képesek lennének ennek a nagy célnak akkor is megfelelni, ha alapítójuk rendelkezéseit nem szellemben, hanem betű szerinti értelemben követnék. A kegyesrendiek gimnáziumai ma nyilvánossági joggal bírnak, az általuk kiállított bizonyítványok egyenlő értékkel bírnak az állami középiskolák bizonyítványaival. Ez helyesen van így, mindaddig, a míg a rend tagjai itt az országban szerzik meg a tanárképesítő okleveleiket. De ha Rómából akarnak számukra küldeni igazgatókat és házfőnököket, — később talán rendtagokat is — akkor ez az állapot egyszerre megszűnnék. A magyar állam nem nézhetné el télenül, hogy közoktatásába Róma avatkozzék bele. A viszályból, a mely keletkezne, az egyház nem nyerhetne semmit, a magyar oktatás ügye pedig igen sokat veszítené.

tetni nem igazság. Mert a név nem bűnös és a név nemcsak egy emberé. Nemesak azé az emberé, a ki megtántorodott, hanem apjáé, testvéreé, fiáé, unokájáé is. A modern orvosi tudomány legnagyobb és legnemesebb munkája az a fáradozása, hogy a betegségtől az örökletesség erejét elvegye. Hogy apja miatt a fiú ne szenvedjen. Az utód érintetlenül és épen kapja az életet, a melyhez minden embernek egyformán és egyforma joga van. Ennek a nagy és nemes princípiumnak joga van minden téren. Láttuk már tiszteletre nem méltó ősöknek minden tiszteletre a legnagyobb mértékben méltó unokáit, ivadékait. Megeshetik, hogy ugyanazokban a közgyűlési termekben ugyanazoknak a férfiaknak unokái, a kik a közel múltban a dicsőségtől messze eső szerepet játszottak, hősei és vezetői lesznek igazainkért folyó küzdelmeknek. Nem lenne-e lelket maró tragikum, ha ezeknek a hűséges, derék, igaz férfiaknak a torkára forraszthatná a szót egy gonosz ujjmutatás arra a fekete táblára, mely az ő nevüket is hirdeti?...

A közönség kilenczvenöt, ha ugyan nem kilenczvenkilenc százalékát bizony nem a hazai lótenyésztés emelésének érdeke, nem is a sportszenvedély viszi ki a versenytérre, hanem az a körülmény, hogy ott nyerni is lehet. Ha tehát szenvedélyről szólunk, a játékszenvedély, vagy igazabb meghatározással a nyerési szenvedély. Való, hogy ez a szenvedély legtöbbször szenvedést terem, mert a hol nyerni lehet, ott veszíteni is lehet. Való az is, hogy így állván a dolog, ennek a szenvedélynek humánus szempontból egy csöppet sem örülhetünk. Sok pénz elúszik a játékon, a minek bőséges helye lett volna másutt: jobb helye és hasznosabb helye. Sok garas, a min jobb lett volna kényeret vennie, vagy cipőt foltoztatnia a gazdájának. És sok bankó, a melyik a másé volt már akkor is, még mielőtt elveszítette az, a ki játszott vele. A mozgalom tehát, mely a játék eltörlésére vagy a lehető legnagyobb korlátozására törekszik, anyagi és erkölcsi argumentumokkal egyaránt nagyon gazdagon megokolható: de hogy ered-

Goszló fényképe.

FÜLEPP KÁLMÁN.

ményt elérni nem tud, annak is megvan a maga kézzel fogható magyarázata. Az emberek mindig és minden körülmények között keresni fogják és meg is fogják találni a módját annak, hogy játszassanak. Ennek az egyszerű és világos magyarázatára pedig az a tagadhatatlan valóság, hogy a pénzszerezésnek a legkevésbé fáradtságos lehetősége a játék. És mindig voltak és mindig lesznek emberek, a kik a *kockázattól* kevésbé fáznak, mint a *fáradtságtól*, főként a míg a kockázatot a fáradásnál dúsabb kamatot ígér. A játékszenvedélynek legrealisabb, legcélszerűsőbb szociális orvoslása tehát nem annyira a játék lehetőségének korlátozása, mint inkább a munka eredményességének biztosítása és fokozása; arra kell törekednie minden szervezőnek, minden államnak, hogy a munkát minél gyümölcsözőbbé tegye polgárai számára, mert a játék vonzó erejét ennél hatásosabban semmi se ellensúlyozhatja.

Megújulás. Az örökkévalóság nagyszerű adományával sajátos és nagyszerű képességek járnak együtt. A teremtés képessége egymagában még nem elegendő. Mert teremteni valamit egyúttal jelenti átadását e valaminek a mulandóság, a pusztulás számára is. Hiszen minden romlandó és mulandó e földön. Az örökkévalósághoz a teremtés képességén kívül szükséges még az *újáteremtés* képessége is. Az a hatalmas adomány, a mely fiatallá tud megint varázsolni minden öregséget, újá tud tenni olyat, a mi már romnak látszott, és cselekszi ezt minden látható erő kifejtés nélkül, szinte csak egy ihletésnek a hatalmával. A kiknek hite erős a magyar nemzet örökkévalóságában és emlékeztetik olyan, hogy ez örökkévaló erő jelenségeit meg tudja látni e hatalmas erőnek nem épen legemlékező megnyilatkozásában is, ez utóbbi időközben hitük számára sűrűn találhatók argumentumot. A *helyreállásnak*, a visszajuhodásnak rendkívül érdekes jelenségeit tárja elénk ez a kor. Hogy csak egy példát vegyünk: gondoljunk a főispáni installációkra, összehasonlítva a mai ilyen ünnepek képét azokéval, a melyek csak néhány hónap előtt folytak le. Nem azt lehetett-e hinni, hogy ime egy intézmény végképen kihervadt a nemzet érzésvilágának kertjéből vagy legalább úgy megkorhad, hogy soha többé ép és egészséges nem lesz? És ime, a szabadság levegőjének első beáradására a korhadtnak, holtra szobrtattnak látszó törzs hogy fölemelkedett, kivirult újra! Hogy megkapta egyszerre minden díszét és ékességét! Igaz, hogy azóta hatalmas fordulat történt, de a nagyszerű erő, a melyről szólunk, épen abban van, hogy egyszerre tud érvényesülni minden fordulatnál és lelke egy friss ihletéssel újít meg mindent a maga területén. Nem fakulhat el és nem pusztulhat el semmi, a mi e nagyszerű erő lelke szerint való: minden viszontagság, szenvedés és ártalom csak megpróbáltatásnak bizonyul, a melynek minden pusztuló nyomát eltörli a nemzetben lakó örökkévalóság ereje egyetlen lehelletével.

FÜLEPP KÁLMÁN.

A magyar király rezidenciája, Magyarország első városa a héten első polgárának hivatalos székébe ültette, Fülepp Kálmánt. A polgármesteri méltóság igen szép méltóság és a díszé annál nagyobb, mert nem egy speciális tulajdonságnak vagy képességnek, hanem a polgári erők összességének honorálása. Azoknak a virtuosoknak, a melyeknek egy város és egy korszak életében, fejlődésében első rangú és vezető szerep jutott. Mindig jellemző egy város polgárságának gondolkodására és kétségtelenül jellemző egy korszakra is, kit itél legméltóbbnak a maga képviselőre, mert ez a választás megmutatja, melyik erkölcsöt tartja a legértékesebbnek, legkívánatosabbnak és a köztiszteltet koszorújára legméltóbbnak. Szintelen emberek egy város elén a város gondolkodásának és a kor színtelenségét jelentik: de ha az időnek lelke megtelik tartalommal és olyan a kor színtelme, hogy cselekvésre kényszerít minden érzést, csak olyan férfiak kerülhetnek az első vonalba, a kik valami határozottat jelentenek: egy kialakult fölfogást, egy nyílt álláspontot, egy önmagát immár hitelesített meggyőződést, egy szilárd erkölcsöt. A magyar király székvárosának és a magyar nemzet fővárosának új főpolgármestere az a férfiú lett, a ki a közelmúlt küzdelmeiben, mint e város tisztviselője, a legnagyobb határozottsággal szállt síkra a nemzeti álláspont és a megtámadott törvényesség védelmében. A törvény diadala és az ő polgári fölmagasztaltatása között tehát erős erkölcsi harmonia van, a mely harmonia teljességéhez tartozik találkozása az uralkodó bizalmának, a mely őt az első polgár rangjára jelölte és a polgárság bizalmának, a mely a jelölést elfogadta és érvényesítette. Ennek a választásnak tehát hibátlan az erkölcsi, van okunk bizni benne, hogy egészséges lesz a gyümölcse is. Fülepp Kálmán a fővároshoz való szeretetét megbizonyította a város jogaihoz való hűség és bátor ragaszkodással a megpróbáltatás napjaiban, most e szeretet tovább munkálhat cselekedeteiben az alkotás területén, hogy ez a mi szép, nagy, viruló fővárosunk még szebb legyen, még nagyobb legyen, még virágzóbb legyen.

RÁKÓCZI-KAZULA.

Mikor a II. Rákóczi Ferencz hamvainak hazahozatala ügyében kiküldött bizott-ág megbízásából kitűnő történetudósunk, *Thallóczy* Lajos Rodostóban járt, az ottani római katolikus plebánia-templomban több a nagy fejedelemtől származó ereklyét gyertyatartókat, csengtyűt, karosszéket stb. talált Ez

RODOSTÓI RÓM. KATH. TEMPLOMNAK KÜLDÖTT MISEMÓNDÓ RUHA

egyszerű tárgyaknak Rákóczi emléke fokozott jelentőséget ad s ezért Thallóczy elkérte őket az egyház derék plebánosától, Randazzo páter-től, a ki viszonzásul csak egy új misemondó ruhát kívánt, a melynek hátsó lapján a Patrona Hungariae képe legyen kihimezve.

A kazula elkészítését herceg *Esterházy* Miklósné vállalta magára, ki akarva ezzel mutatni az Esterházy hercegi család kegyeletét a bujdosó kurucok iránt, kiknek tetemei — köztük a család egyik őseé, Esterházy Antal tábornoké is — most haza fognak kerülni. A misemondó ruha már el is készült, fehér alapon arany himzésű lilimok díszítik, hátán goblin-himzéssel van Mária képe s az Esterházy-család címere. Az értékes emléktárgyat a magyar kormány a konstantinápolyi nagykövetség útján már el is küldötte Rodostóba, készítéséért pedig meleg hangú köszönő levelet intézett a hercegnek.

MŰVÉSZI FÉNYKÉPEK.

A magyar Photo-Club és ezt megelőzőleg az amatőr-fényképezők országos egyesülete művészi fényképekből kiállítást rendezett, az előbbi országos, az utóbbi pedig házi kiállítást, e nemből az elsőt. Mindkét kiállítás tanúságot tesz arról, hogy hazánkban is vannak a fényképezésnek oly hívei, kik kellő ambícióval, tudással és technikai készséggel dolgoznak, s megállják a versenyt a külföld fényképezői mellett.

A Photo-Club országos kiállítása jóval felülmúlja az eddig rendezett tárlatokat és már a legutóbb rendezett nemzetközi kiállítás óta is bámulatos haladást mutat. Az országos kiállítást május 5-én nyitották meg *Molnár* Viktor kultuszminiszteriumi államtitkár jelenlétében a műbarátok köre helyiségeiben. A magyar művészi fotografusok színe-java állította itt ki kiválóbb alkotásait. Pom-pás színes és egyszerű gummi nyomatok, pigment képek és hangulatos platin és bronzszínt képek egyes rendezésben gyönyörködtek a szemlélőt.

Az amatőr-fényképezők országos egyesülete kiállítását saját helyiségeiben rendezte április 15-től május 10-ig. Ezen alig 8 hónapja fennálló egyesület ha tovább is ily arányban halad, a művészi fotografálás terén nagyon szép szerepet biztosíthat magának. Egészen kezdő amatőrjeink és eléggé ismert művészek a fényképezésnek technikailag legnehezebb ágával: a gummi-nyomással előállított képekkel szerepeltek itt dícséretreméltó eredménnyel.

PUCCINI ÚJ OPERÁJA.

«Pillangó kisaszony». Bemutatták a Magyar Kir. Operaházban 1906. május 12-én.

A végét járó operai évad utolsó eseményén igazán nagy esemény: egy nálunk mindig nagyra tartott olasz zeneköltőnek, Giacomo Puccini-nak őszinte nagy sikere. Ő maga is eljött hozzánk s a rend-

Giacomo Puccini

PUCCINI GIACOMO.

külül nagyigényű, finomságokkal teli mű fáradtságos betanításában az utolsó héten tevékeny részt vett. A mester 48 éves, vonásain a valóságban már némi keménység lett úrrá: a munka és a viszontagságok idő előtt megviseltek szervezetét (néhány évvel ezelőtt kerékparól leest és sokáig élet és halál közt lebegett). Puccini-nak nemcsak művészetért tartozunk köszönettel, hanem azért is, mert ő volt az, a ki évekkel ezelőtt kieszközlötte, hogy Milanóban elhunyt költőnk, Hugó Károly, a «Báró és bankár», «Brutus és Lucretia», «Egy magyar király» stb. szomorújátékot írja a régi temető bezárásakor az új, díszes sírkertben talájon gondozott nyugóhelyet.

Puccini első operai kísérletei nem lettek ismeretképpé olasz hazáján kívül. Tizenkét éve, hogy a «Manon Lescaut» bejárta Európát s mindenütt azt a meggyőződést érlelte meg, hogy Mascagni «Parszibea»-e óta ennek az operának a dallamkincse a legértékesebb, művészi öntudatosága a legteljesebb. Egészen más az utána jött «Bohémelet»; legtöbb helyen nagyobb sikert ért el, mint Leoncavallo «Bohéme»-e. azonos tárgyú operája. A Sardon rémábrámájából írt «Tosca» 2—3 év alatt nálunk nem kevesebb, mint 30 előadást ért meg, Puccini szívhezszóló és az idegeket felzaklató zenéjével. Ennek stíljából is van valami a mostani újdonságban. Meglátásuk rajta is Mascagni hatása: az olvadón, édesen zengő melodikákat hirtelen derékon törli valami erős indulatot tolmácsoló, szakadt, más hangrendszerbe tartozó hangfura, a sokszor költészet és zenei szépség nélküli szavalóénekek; az u. n. «kisérlet» pedig, a zenekar sokfelé ágazó ereje, már a dallamot is gyakran erőszakolt összhangokkal együtt szólatatja meg, a szavalóének (recitativo) alatt meg épen igen nagy szabadságokat enged magának. Használja a vezetődallamok Wagner Rikárdtól tanult elvét, azonfelül pedig a virtuozitásig viszi azt a bűvészetet, hogy a különféle hangszerek együttes megszólaltatásából új és meglepően szép hangszínezetet támaszt.

Az exotikus japáni légkör ittasította meg Puccini-t, mikor a «Pillangó kisaszony» zenéjét írta. Pierre Loti híres francia regényíró «Madame Chrysanthème»-e. kötetéből angol írók: John Long és David Belasco megható kis drámát írtak; ezt Puccini egy felvonással megtoldatta jeles olasz szövegíróival, Luigi Illicával és Giuseppe Giacovával. Az opera cselekménye tehát azzal indul, hogy egy északamerikai tengerész, Pinkerton, Nagasaki-ban nől vesz egy egészen fiatal japán leányt, Cso-cso-szánt (ez a név jelenti a «Pillangó kisaszonyt»). A színtér virágos dombon álló villa, a tengerből és világtótorony képevel, a mint a menyasszony barátói s rokonai seregével felvonul Japánból hozott ruhák eleven színű pompájában. Az egybekelés szertartása után előtörtet egy boncz (Buddha-vallású pap), a ki a kereszténynek lett Cso-cso-szánt megátkozza, majd a fiatal pár boldog kettőse következik a holdas éjben, csupa élénk, érdekes látványosság, mindig fűlesiklandó vagy meleg érzést sugárzó zene hangjai közt.

A II. felvonás négy évvel később játszik a villa belsejében: a szép Pillangó három év óta, remény és kétség közt várja haza szöke fiacskájának atyját, noha japáni törvények szerint az elhagyott nő: elvált asszony. Kérőben jár nála — ismételen — egy

japáni herczeg, de a menyecske hallani sem akar róla. Az angol konzul levelet hoz Pinkerton-tól, melyben ez kijelenti, hogy nem jön többé vissza. Cso-cso-szán nem engedi a levelet végig olvasni, hanem messzelőtőjén angol hajót látva, lízas örömmel készülődik férje fogadására. Az ablaknál hosszas, kínos várakozásban tölti az éjszakát; az aggodalom, balsejtelem, mely szomorúság egész árja hőmpolyg a halk zenében, mikor a függöny lassan leereszkedik.

Viharos közöze után föllebben a függöny: Cso-cso-szán mereven áll az ablaknál a piradó hajnalfényben, hűsége komornája, Suzuki és a kis fiu rég elaludtak oldalán. Felébreszti a leányt s aludni viszi fiacskáját. Kopognak: Pinkerton jön a konzullal, a gyermeket szeretnének, mert Pinkerton azóta otthon megnősült és nincs gyermeke. A kétszeres férjet annyira meggyötri elhagyott kis felesége hűségének, rendíthetetlen bizalmának ezernyi jele, hogy nincs maradása. Új felesége jön a gyermekért, Cso-cso-szán kétségbeesve feleli: jöjjön maga az apa. S játszódozó fiacskáját szenvedélyesen összecso-kolja, kis szeméit bekötözi, — neki magának már nincs mit keresni a világban, megöli magát. Az érkező Pinkerton már csak vonagló tetemére borulhat.

A szerelem, a boldogító remény és a kétségbeesés egyaránt hű kifejezésre talál Puccini mindenható zenéjében. De művészetét a maga teljességében tolmácsolták is. A bálmulatos finom hatásokat követelő zenekart *Mader* operatagzató vezette; a címzerep a törékeny, de szerelmében erős kis gésa, *S. Szamosi* Elzánál külön személyesítőre alig találhatott volna. Suzuki eléggé nehéz és szép szerepében *Váradi* Margit aratott sikert; a könnyelmű szerelmes Pinkerton *Arányinál* jó kézben volt, *Beck* (konzul), *Déri* (kifűnő ügynök), *Hegedűs* (egy rézges nagybácsi), *Ney* Bernát (a nagyhangú boncz), *Várady* Sándor, (mint a szöveg fordítója különösen) feladatok színvonalán álltak.

A nézőteret megtöltő díszes közönség természetesen nemcsak a szereplők iránt volt hálás: a jelenlevő zenekört az első előadásán mintegy harminczszor, a másodikban is sokszor tüntetőleg üdvözölte a lámpasor előtt. K. I.

PETŐFI SÁNDOR DÍSZKARDJA.

Petőfi Sándornak az 1848-as időkben viselt díszkardját mutatjuk be lapunk mai számának képei között.

A «Vasárnapi Ujság» annak idején már hirt adott az érdekes ereklye létezéséről s *Szana* Tamás tollából közöltük hiteles történetét is. Most a Petőfi-társaság május 13-iki ülésén *Szávay* Gyula kiváló költőnk bemutatja a kardot s a hitelességét bizonyító okmányt.

A kard *Rickl* Géza debreczeni nagykereskedő, földbirtokos tulajdona, a ki édes apjától, az elhunyt *Rickl* Józseftől örökölte.

Rickl József a szabadságharcot mint főhadnagy küzdötte végig s Debreczenben találkozott Petőfi Sándorral, mint honvéd-századossal *Kiss* Sándor, Bem hadsegéde, — a későbbi debreczeni színházi intendáns házábanál. Tiszti vacsora alkalmával nagyon megtetszett Petőfinak tiszt-társa: *Rickl* József könnyű tiszti kardja, s tettségét élénk, dícsérő szavakban fejtezte ki. *Rickl* József, a ki nagy tisztelője volt a költőnek, cserélt ajánlott.

A két ifju kardot cserélt s így jutott Petőfi kardja a *Rickl* család birtokába. A szabadságharc leveretése utáni szomorú időkben az elrendelt fegyverelkobzások elől *Rickl* József elásatta a drága ereklyét, mely csak a későbbi boldogabb időkben került elő a föld mélyéből.

A kard pléh hüvelyét elpusztította a rozsdá, de a széles, erősen görbített pengéjű kard művészi ékítésekkel díszített pengéje s vasmarkolata teljes épségében megmaradt.

Kiss Sándor, a kinek házábanál a kardcsere történt, 1895-ben a következő irattal igazolta Petőfi kardjának hitelességét:

Bizonyítvány.

Rickl Géza úr felszólítására ezennel bizonyítom, hogy a birtokában levő kard pengéje valóságban a Petőfi Sándor kardja volt, melyet az 1848-iki márciusi napokban hordott. Ilyen kardja volt még abban az időben *Jókai* Mórnak és *Vasváry*nak. Ezen kardok mind *Kirner* fegyvergyárostól vásároltattak, ha még valaki a *Kirner*-üzletben azon időkből él, emlékezhetik rá.

A kard jelenlegi hüvelye nem eredeti, mert a kard hosszabb ideig lévén, végképen tönkrement.

Petőfi Sándor 1848 teli hónapjaiban Debreczenben időzött, már mint honvéd-kapitány, ezen díszkardot nem használhatta mint szolgálati kardot és

egy nálam töltött barátságos vacsoránál meglátta *Rickl* József nemzetőri lovas főhadnagy esinos szolgálati kardját s felszólította, hogy nem volna-e hajlandó ezen kardját az ő díszkardjéért elcserélni, mire *Rickl* József új készséggel reá állott s így megtörtént a csere. Így jutott a kard *Rickl* József úr birtokába. Ezen tényről mindenki voltak jelen, mint *Jelics* József württembergi huszár-százados, *Gulácsi* Imre vadász-őrnagy, *Brenner* Eduard, kik már jelenleg életben nincsenek.

Rickl József úr halála után egyetlen egy fia, *Rickl* Géza örököse tulajdonába jutott, melyet jelenleg is bir.

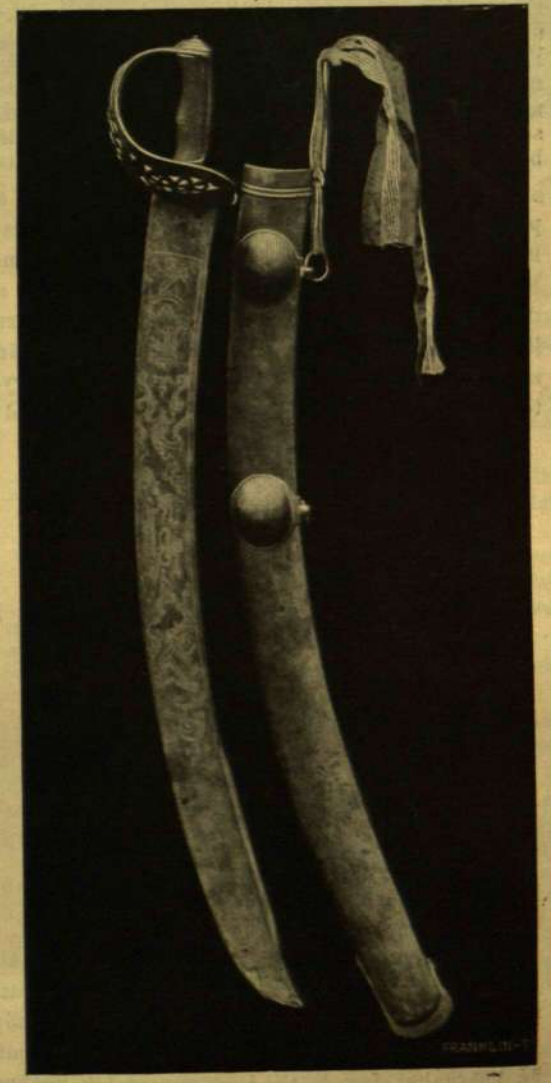
Kelt Debreczenben december 30-ikán, 1895. *Kiss Sándor.*

A bizonyítványt mint tanuk *Rickl* Antal és *Komlóssy* Artur írták alá. Sz. Z.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Eötvös Károly munkáiból újabb négy kötetes sorozat hagyta el a sajtót s a gyűjtemény most már húsz kötetből áll. Becsénél és írja egyéniségénél fogva egyaránt szokatlan jelentőségű könyvek ezek. Igaz magyar levegő árad belőlük, a mult és jelen magyar élet oly gazdag, színes és vonzó képei tárulnak elénk, mint nagyon kevés más magyar könyvből. A nyelvükről pedig talán már nem is szükséges szólni; Eötvös annyira elismert művésze a magyar stílusnak, a magyar nyelv gazdagsága oly pazar bőséggel ömlik ajkán, hogy már ez az egy tulajdonsága is méltóvá teszi könyveit arra, hogy napjaink legjobb magyar könyvei közé sorozzuk.

Egyik új kötete a közelmúlt két alakját, *Szilágyi* Dezsőt és *Káldy* Gyulát eleveníti fel, széles korrajz keretében. Szépirodalmi jellegű munka mind a kettő, de a tények oly ismeretével s az ítélet oly eredetiségével, a mely becsesté teszi őket a kortörténettel foglalkozók előtt is. A legújabbkori magyar történet harmincz esztendeje idéződik fel emlékeztünkbe a *Szilágyi* Dezsőtől szóló jellemrajzban s benne *Szilágyinak* élete, nyilvános pályája, jellege, szónoki és politikus tehetsége, az életből ellesett eleven, plasztikus vonásokban. *Káldyról* írva Eötvös nemcsak a kuruczoklétés emlékeinek felkutatását mutatja be, hanem egyúttal a maga érdekes egyéni felfogásában a magyar zenei élet szatirikus képét, minden felszereggével, idegenszerűségével. Talán sehol sem melegsik fel jobban Eötvös hangja, mint mikor a magyar zenéről szól, lelkesedése ilyenkor magával ragadja az olvasót. — A másik új kötet a

PETŐFI DÍSZKARDJA.

GULNER GYULA BEVONULÁSA KECSKEMÉTRE, FŐISPÁNI BEIKTÁTÁSÁKOR.

Jókay-nemzetség történetét tárgyalja a nemesség-szerző östől fogva a nagy költő gyermekkoráig, 1650-től 1840-ig. Adatainak nagy tömege csupa új dolog a genealogusok előtt is, de nem ez a fődolog a könyvben, hanem a vidéki magyar kis-nemesség életének azok a rajzai, melyek a száraz genealogiai adatokba életet öntenek. Különösen a száz év előtti élet érdekességeinek elbeszélésében kifogyhatatlan Eötvös, a dunántúli nemesség nevelkedése módját, fiatalkorát, a híres insurrectiót stb. oly közvetlenséggel írja le, hogy előadás, szinte a személyes élmények frissességével hat. A harmadik kötet *Nagyokról és kicsinyekről* czímmel egy sereg kisebb jellemrajzot ad a magyar politikai, irodalmi és társadalmi élet jelenének és közmúltjának érdekes alakjairól. Eötvös a legjelentékenyebb alakokról is tud érdekeset írni, annál érdekesebb, a mikor olyan nevezetes alakokról beszél, mint Erzsébet királyné, báró Wessely Miklós, Kossuth Lajos, Irányi Dániel, Tisza Kálmán, Kozma Sándor, Tóth Kálmán stb. A negyedik kötet végül Eötvös országgyűlési beszédeiből közli azokat, melyeket a nemzeti hadsereg érdekében tartott 1888-tól 1904-ig. Ezek a beszédek ma már hozzátartoznak a legutóbbi negyedszázad parlamenti történetéhez. Eötvösnek minden kortársától elütő szónoki egyénisége tükröződik bennük a maga egész szeretetreméltóságában, tiszta igaz magyarságában, szónoki, sokszor költői lendületével. Az egyes beszédek elé bevezetéstül meg van írva külső történetük is.

Bocskay-ének. Most május 20-ikán tartják a protestáns egyházak országos ünnepélyüket Bocskai s a bécsi béke háromszázados évfordulója emlékére. Veterán írónk, *Könyves Tóth Kálmán*, a debreceni ev. ref. egyház lelkésze ez alkalomra lelkes hangú éneket írt, melyet a *P. Nagy Zoltán* zenetanár által szerzett dallamra a debreceni nagytemplomban énekelnek. Az ének szövege így szól:

Szárnyain az ősi dalnak,
Megjelen a régi Mult,
Hősök, a kik meg nem hálnak,
Táborát járnak. Nézz az égre!
Diadaluk áldott Béke;
Vérök bár a porba hullt.

Lobogója Bocskayknak
Bárha tépve... tiszta, szent,
Ének, ima oda hívnak.
Sorakozva táborába,
Nem lesz e hon s egyház árva
Tudjátok-e, mit üzent?

Azt üzente: légy hű magyar,
Hitben épen oly szilárd,
Nem söpör el így a vihar!
Mert Hadurnak védő karja
Népét legyen bétakarja,
Sujtja azt, ki néki árt!

Tátra-album. A Magas Tátráról nagyon szép kiállítású album jelent meg. Nagy formátumban összesen harminczhárom kép mutatja be a csodaszép magyar hegyvidék legszebb tájait, hét színnyomat, és huszonhat fametszet. A színnyomatok nagyon csinosak, ügyes kézzel festett aquarellek után ké-

szültek, hasonlóképpen a fametszetek is. Valami nagy művészi értékük nincs ugyan, jóvalára, becsülettel illusztrációk, a nagyközönség számára. Mint ilyenek azonban becsületére válnak a — német illusztráló és reprodukáló mesterségnek. Mert bizony az album egész illusztráció anyaga német munka, egy *Compton E. T.* nevű német rajzoló készítette az eredetieket, német fametsző a fametszeteket, német műintézet a színes reprodukciókat. Az utóbbiaknak még a nyomása is — a rajtkat látható czéjelzéseszerint — lipcei. Az egész album nem is egyéb, mint egy nálunk is széltében ismert lipcei képes hetilap tavaly megjelent tátrai külön-számának lenyomata. Van azonban eredeti dolog is benne. *Bársony István* költői, színes leírása a Tátráról. *Bársony természetfestő* tolla egész színességében ragyog e pompás leírásokban, gyönyörködve olvassa, a ki ismeri a Tátrát, vágat érez utána, a ki még nem járt benne. Szép és helyes dolog, hogy a Tátra népszerűségét ilyen pompás kállítású albummal igyekeznek terjeszteni, de a feladat művészi részét legalább is olyan jól elvégezte volna bármelyik középkerü magyar festő s nem esett volna meg velünk most, a magyar iparpártolás korában az a röstelni való dolog, hogy a mi Tátránk szépségeit németek mutatják be a magyar közönségnek. Olyan eset ez, a melynek megismétlődését nem szabad

AZ ELPUSZTULT SAN-FRANCISKÓI VÁROSHÁZA. (A pusztítás előtti képét lapunk 17-ik számában kösültük.)

megengedni s ezért nem is hagyhatjuk ezt a németességet szó nélkül.

Fordulat a rajzoktatás terén. *Szegedi-Maszák* Hugó e czímmel tanulmányt írt a *«Budapesti Szemlé»*-be, amelyben a rajzoktatás mind szélesebb körökben meghonosodó új, egészséges irányát méltatja, kifejtve, hogy ő hangoztatta először nálunk ennek szükségességét. A tanulmány most külön lenyomatban is megjelent.

Új könyvek:

Eötvös Károly munkái. Négy kötet: 1. Szilágyi és Káldy, 2. A Jókay-nemzetség, 3. Nagyokról és kicsinyekről, 4. Harcz a nemzeti hadseregért. Budapest, Révai Testvérek kiadása. Minden kötet ára fűzve 4 korona, díszkötésben 6 korona.

Tátra-album. Hét színnyomatú képpel és huszonhat fametszettel *Compton E. T.* aquarellei után, *Bársony István* szövegével, Budapest, Révai Testvérek kiadása. Ára díszes tokban 12 korona.

Fordulat a rajzoktatás terén. Írta *Szegedi-Maszák* Hugó. Budapest, Franklin-Társulat.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: *KARAY FERENCZ* a budapesti királyi ítélőtábla nyug. tanácselnöke, a főrendiház tagja 74 éves korában Budapesten. — *PAPFUTH JÁNOS* 48-as honvédhadnagy 87 éves korában Lőcsén. Az elhalt szabadságharozs részt vett Budavár bevételénél. — *Dr. LŐRÖ GÉZA* szatmári orvos 29 éves korában. — *Vasvári Kovács György* 48-as honvéd, vasvári Kovács Józsefnek, a boldogult funerátornak testvéröccse, 79 éves korában Budapesten. — *Szentröküsi BLANCO VILMOS*, 48-as honvédtiszt, nyug. m. kir. honvéd vezérhadbiztos, 74 éves korában Budapesten. — *HORNUNG JÁNOS*, a Heinrich A. és fiai cég volt főhivatalnokja Budapesten. — *Minai és putkahalmeczi KIRÁLY JÓZSEF* vármegyei bizottsági tag, életének 63-ik évében Thasson. — *ALEX ALBERT* a Deák-téri ág. ev. népiskola tanítója életének 63-ik évében Budapesten. — *Putnoki PUTNOKY ISTVÁN* államvasuti ellenőr 54 éves korában Budapesten. — *TAUSSIG VILMOS* nagykereskedő, törvényhatósági bizottsági tag Szabadkán. — *ZAJKA LÁSZLÓ* I. éves joghallgató élete 18-ik évében Nagyváradon. — *MÁRKUS KÁROLY* bányaigazgató 48 éves korában Sajószentpéteren. — *Pacséri KANOVICS ZOLTÁN* nyug. államvasuti ellenőr életének 44-ik évében Ujpesten. — *AJZEDSZKY ADOLF* főreáliskolai tanár, törvényhatósági bizottsági tag életének 73-ik évében Szekesfejerváron. — *Dr. VARGA ANTAL* ügyvéd életének 41 dik esztendejében Marosvásárhelyen. — *FEJÉR KÁROLY* nyug. kir. ítélőtáblai bír. Kézdivásárhelyen. — *SOMOSSY ZSIGMOND* helyettes pénzügyigazgató 56 éves korában Békés-Gyulán. — *BELHÁZY SÁNDOR* a m. kir. államvasutak nyug. főfelügyelője 74 éves korában Budapesten. — *ÁRVAY DÁNIEL* városi képviselő 65 éves korában. — *Alföldi Győrfi GÁBOR* gyógyszer-tulajdonos 49 éves korában Károlyfalván. — *BARTHA ISTVÁN* gimnáziumi tanuló 16 éves korában Losonczon. — *FERENCZ JENŐ*, a Kéner és Taussig czég utazója, 28 éves korában Budapesten. — *Idősb PENKALA FERENCZ* nyug. királyi mérnök 94 éves korában Budapesten. — *Farkasfalvi MÁRKUS ANTAL* 48-as honvéd, 85 éves korában Losonczon. —

Kisléghi NAGY PÉTER m. kir. honvédőrnagy 53 éves korában Szegeden. — *Tarcsafalvi PÁLFI KÁROLY* nyug. főreáliskolai tanár, 57 éves korában Székelyudvarhelyen. — *SZOMJAS LÁSZLÓ*, 49 éves korában Miskolcon. — *JÁGER ZSIGMOND* magánzó 73 éves korában Budapesten. — *TOMBA BÉLA*, Sereglyés község jegyzője és Fejérvármegye törvényhatóságának bizottsági tagja, életének 42-ik évében.

Kéthelyi HUNYADY LÁSZLÓNÉ grófné, szül. kőröszegi és adorjáni Csáky Sarolta grófné, csillagkeresztos hölgy, Erzsébet királyné volt palotahölgye, 78 éves korában Budapesten. A grófné özvegye volt a néhány évvel ezelőtt elhunyt Hunyady László grófnak. — *ÖZV. TASNÁDY JÁNOSNÉ* szül. Hajdu Mária 75 éves korában Szentesen. — *JANDRISSKA GYULÁNÉ* szül. Kulcsár Etelka 30 éves korában Budapesten. — *ÖZV. bodor- és sárosfalvi BARANYAI GÁSPARNÉ*, szül. kövesszarvi Gosztonyi Anna 85 éves korában Budapesten. — *Szentei SZENTHE KÁLMÁNNÉ* szül. bereze Berczelyi Sarolta életének 25-ik évében Szécsényben. — *ÖZV. PERNHART JAKABNÉ*, szül. aranyosi Markovits Lujza 70 éves korában Budapesten. — *MACHLEID ILONA*, 22 éves korában Csacszán. — *ÖZV. DAX JÁNOSNÉ* szül. Fanzler Zsuzsanna 83 éves korában Kolozsvárott. — *ÖZV. Szóts SÁNDORNÉ* szül. Boér Zsuzsanna, élete 62-ik évében Alvinczen. — *ÖZV. ZÁMBÓ GYÖRGYNÉ* szül. Szabó Juliánna 77 éves korában Szegeden. — *ÖZV. SCHWARCZ VILMOSNÉ* szül. Braun Betty 69 éves korában Egerben. — *SEBE Mária Anna* Nagysomkuton 16 éves korában. — *ÖZV. SCHREITHOFER JÁNOSNÉ* szül. Schmidt Mária Kolozsváron. — *Tapolyiútskai és kükemezei BANO ÁRPÁDNÉ*, szül. aggteleki Bujanovics Julia 49 éves korában Osztopatakon. — *ÖZV. BULSTER AGOSTONÉ* szül. Aigner Ilona 64-ik évében Debreczenben.

A KÖZÖNSÉG.

A NYERTES CZÉLLÖVÖK.

MAGYAR KAPU A CZÉLLÖVŐ VERSENYTÉR ELŐTT.

EGYVELEG.

* **A new-yorki elemi iskolák tanulói** kötelesek könyveiket stb. egy nap bal hónuk alatt, más nap pedig jobb hónuk alatt vinni, hogy a hátgerinczük el ne görbüljön

* **Angliában** a mult 1905. év lefolyása alatt 604 hullaegetés történt, s nagyon valószínű, hogy ezen szám az idén négyszer akkora fog lenni.

* **Svájc** némely kantonjában minden halottat, a szegényt ép úgy, mint a gazdagot, közkölségen temetnek el.

* **Egy ausztráliai részvénytársaság** 12 korona lefizetése mellett házassalándók részére megszerzi a szükséges tanukat, kifizeti a lelkész stóljáját s ezenkívül még két arany-jegygyűrűt is ad.

* **Minden tibeti család** utószülött figyelmekét egy szerzetbe köteles adni, hol pappá nevelik.

* **A német hadsereg béke hadi létszámában** a lovasság 63 ezer lovat, a tüzérség pedig 36 ezer lovat kénytelen tartani.

Halál a fogak megbetegedése folytán. A fogápolás terén ismert tekintélyek megállapították, hogy a beteg fog nagyszámú kórokozót tartalmaz, melyek bizonyos körülmények közt halálos kimenetelűek is lehetnek. Így dr. Müller kimutatta, hogy a test 136 septikus fertőzési esetében 64-nek halálos kimenetelű beteg fogak következtében történt. Gravit-Rühle és mások a beteg fogakat a gümöbaccillusok pítvárának bizonyították. Csak rendszeres szájpótlás és a modern igéyeknek megfelelő fogtisztító-szer által lehet a fertőzés veszedelmét elhárítani. A Sarg-féle Kalodont öntütsokba csomagolva, a fenti követelménynek teljesen megfelel, és ezért számos fogorvosi tekintélytől, a mint ezt a bizonyítványok mutatják, ismételtlen ajánlatik.

BOLGÁR FERENCZ FELOLVASSA A VERSENY EREDMÉNYÉT.

KÉPEK A SZENTLŐRINCOZI CZÉLLÖVŐ VERSENYRŐL.

Szerkesztői üzenetek.

Delelőn. Száraz, lapos, költőietlen nyelven mondja el vajmi kevés mondanivalóját. Egész verse alig egyéb, mint jól ismert és százszer megírt sablonok egymás mellé helyezése.

Felébred már. Illatos az stb. Nagyon messze az a költészettől az, a ki ilyen strófatkat ír:

Felébred már a kis madár, Az ajka dalra nyíl, Az özikék a pázsiton Futnak, miként a nyíl stb.

Szegény ember sorsáról stb. Zavaros, prózai lozofálás, hangulat, érzés, írói művészet nélkül.

J. L. A kívánt felvilágosítás ügyében valami bankhához kellene fordulni, a hol utána nézhetnének a megfelelő évekből való sorsolási jegyzékekben. Erre a feladatra mi, sajnálatunkra, nem vállalkozhatunk.

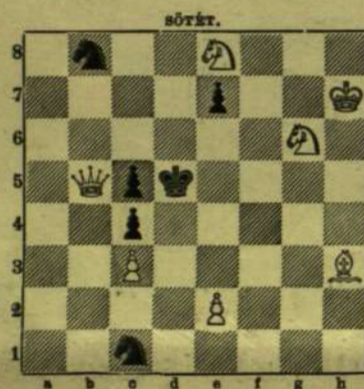
Verses naplómmal. Dithyrambus. Vágyódás. Nagyon is benne van még az életet versesken keresztül néző fiatal emberek eszmekörében s formái sem a maga lelkéből fakadtak, hanem felismerhető irodalmi hatásokból; e mellett pongyolák is. Valami azonban esendül verseiből, a mi talán egy később kifejlődhető költő csirája lehet. Minden attól függ, hogy teszi meg azt a hosszú utat, a mig a csirából virág lesz.

Az én imakönyvem. Gyakorlott kéz munkája, van benne hangulat is, csak eredetiség nagyon kevés.

Nem közölhetők továbbá: Keresetlen találkozás. — Adél jutalomjátékára stb. — Komédiások. — A föld vége. A könny. Kétségbeesve stb. — Messze ezeltött egy évvel. — A mi sorsunk. — Emlék. — Idához. — Három dal. (Szeretlek stb.) — Tavasz dalom. — Egy levélről stb. — Anyám levele. Beh furesk is az emberek stb.

SAKKJÁTÉK.

2485 számú feladvány. Ludányi Antaltól, Szolnok.

Világos indúl és a második lépésre msttot ad.

A feladványok megfejtéseit megjelenésük után négy héttel közöljük s ezért a megfejtések beküldési határideje négy hét. Később érkező megfejtéseket nem vehetünk figyelembe.

A 2479. sz. feladvány megfejtése Kintzig Róberttől.

Világos. Sötét. 1. h2-h4 ... b4-b3 2. Fh7-b1 ... Kd5-e5 3. g5-g6 ... Ke5-f6 4. Fe3-d4 † matt.

A 2480. sz. feladvány megfejtése Miskolczy Antaltól.

Világos. Sötét. 1. Fb4-a3 ... g6-f5 (a, b) 2. He6-e7 † ... Kd5-e6 (c) 3. Vf1-f5 † matt. 1. ... e5-d4 2. He6-h8 † ... Kd5-e5 3. Hb8-d7 † matt. 1. ... Kd5-xd4 2. He6-b4 † ... K. t. sz. 3. He7-f5 † matt. 3. Hh4-c2 † matt.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — Szekeres László. — A «Budapesti sakk-kör» (Budapest). — Németh Péter (Csongor). — Kintzig Róbert (Fakert). — Ludányi Antal (Szolnok). — Müller Nándor (Somathely). — Nyársik Ágnes (Szeged). — Hoffbauer Antal (Lipótvár). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A «Nagykőrösi Városi Kaszinó». — Kovács László (Nagykőrös). — A «Győri Sakk-kör» (Győr). — Balogh Dénes (Kecskemét).

KEPTALÁNY.

A 17-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Nincs veszte bármi sors alatt, ki el nem csüggedett.

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.

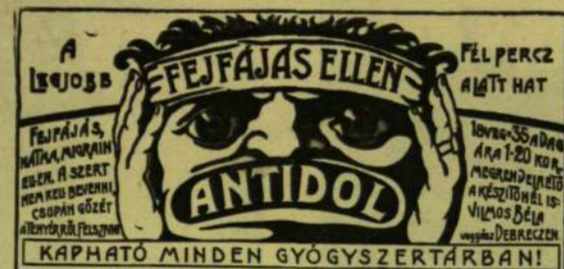
Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

„Henneberg“ selyem

csak közvetlenül! Fekete, fehér színes 60 krtól 11-33 ft met.-ként blúzok és ruhákra. Bérmentve és megvámlva házhoz szállítva. Gazdag mintaválaszték postafordulattal, Henneberg selyemgyár, Zütrich.

Salvator Lithion-forrás

vese-, hólyag-, rheuma- és köszvénybántalmaknál, vizeleti nehézségeknél, csukorbetegségeknek a légző- és emésztési szervek hátrtatásánál. Budapesten főraktár Edecsuty L. urnál.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

PILULES ORIENTALES (KELETI PILULÁK).

Szépég, a nyak szilárdsága, fejlesztés, a kebel helyreállítása, a kebel dússága. Kezelése egyetlen a maga nemében és orvosi tekintélyektől elismerve: Az egészszégnak semmiképen ártalmas. Ötven éves siker. Ezernyi elismeréssel, Világhírű

Egy üveg használati utasítással 6.45 K. utánvéttel 6.75 K. Diszkrét bérmentes szétküldés. J. RATHÉ, gyógyszerész, 5, Passage-Verdeau, Paris. — Tessék czimezni: Török J., gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12., Pserhofer Richard, gyógyszerész Bécs, Singerstrasse 15., Fr. Vitek & Co. Prága II., Wassergasse 19., vagy bármely előkelőbb gyógyszerárba.

Szép, szebb, legszebb

lesz mindenki, mert 2-3-szori bekenés után eltűnik az arczról pattanás, kiütés, szeplő, májfolt, söt ráncok is a valódi angol

BALASSA FÉLE UGORKATEJ

használata által. Teljesen ártalmatlan és a kéz-, nyak-, váll-, arczbőrt biztosan fehérré, üdévé, finommá varázsolja 1 üveg ára 2 kor. Ehhez ugorkaszappan 1 kor., puder 1.20 kor, ugorka-crème 2 kor. Kaphatók a gyógyszerárakban. Csak Balassa-féle a valódi! Balassa Kornél gyógyszerár Budapest, Erzsébetfalva.

Rohitsch-Sauerbrunn

Stajerország.

Vasut, posta és táviró. Prospektus ingyen.

Főszéles felvív, ényben gazdag, teljesen pormentes levegő. Modern kényelem. Élénk társasélet.

Nagy és modern stílus új hydro-electro-therapeutikai gyógyintézet. Hídegvíz-gyógykezelés, villamos fény- és kádfürdők, inhalatorium, forró lég- és gőzfürdők, villamos massage, napfürdők, gyógytornászat. Bevált gyógyhely gyomor-, héb-, máj és vesehajok, illúti székrekedés, aranyér, epekő, elhízás, csukorbetegség, köszvény, torok- és gégehurutok ellen. A karlsruhi és marienbadi forrásokhoz hasonló legerősebb gyógyforrások. diätetika étteremmel és új ivóvizetékkel kitünő édesvizzel. 1906: Egy új szállodának megnyitása

KODAK

kamarák napfénytekerőfilmek részére K 6.50-től egész 400 koronáig.

TREMO és POCO

Prospektusok ingyen és bérmentve mindenütt kaphatók.

KODAK Ltd. WIEN, I., GRABEN 29. szám.

Selyem a divat!

Kérjen mintát tavaszi és nyári újdonságainkól ruhák- és blousokra: Habutai, Pompadour, Chiné, Rayé, Voile, Shantung, St-Galli himzés, Mousseline 120 cm. széles, méterenként 1 K 20 fill.-től feljebb fekete, fehér, egyszínű és színesben.

Mi csak jótállással ékeskedett selyemszövetet adunk el direkt magánfelekeknek, vám- és portmentesen a lakásba szállítva.

SCHWEIZER & Co., Luzern U/31. (Svájcz.) Selyemszövet-kivitel. Kir. udv. szállító.

javítja az étkek ízét.

Készíti Maggi Gyula és Társa, Bregenz.

1900. Párisi vilákiállítás Grand Prix. KWIZDA FERENCZ JÁNOS

es és kir. osztrák-magyar, román kir. és bolgár fejedelmi szállító, körgyógyyszerész Bécs melletti Kornenburgban.

KWIZDA-féle Restitutions-fluid

osász. és kir. szabadalmazott mosóvíz lovak számára. Egy üveg ára 2 kor. 80 fill. 40 év óta az udvari istállóknak, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb elő- és uterősítől, inak me-revségénél stb. az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat.

Kwizda-féle Restitutions-fluid

csak a mellékelt védjeggyel valódi. Képes írgyőzésekét ingyen is bérmentve Főraktár Török József gyógyszerár, Budapest, Király-u. 12., Andrássy-ut 26.

Az 1906. évi kamaravásár „CLOU“-ja.

A kényelmes emberek kamarája!

„Union 36“ valódi kabátzsebbe való lapos kamara. Különleges készülék napfénynél használható 8x10 1/2 cm.-es lapos filmhez, valamint 9x12 cm.-es szárazlemezre is.

27 cm. hosszú kettős kihuzat. Súlyja: kb. 550 gramm. Nagysága: kb. 2 1/2 x 11 x 15 cm.

Bár pénztróca-nyí alakra van összeszorítva, e kamara mégis abszolút szilárd; elegancia és szoliditás tekintetében pedig fölülmulhatatlan. Valódi zsebkamara az „Union 36“: ha a foltétel megtörtént, elrejtethető valamelyik zsebben és semmi sem emlékeztet már a fotografáló kirándulásra. A kellemetlen hurcolásnak ezzel vége. Nem foglal el több helyet, mint valami közönséges pénztróca, de azért mindarra képes, a mi a háromszorta meg négyeszte nagyobb s nehezebb készülékekkel végezhető. Egy 12 foltételhez való laposfilm-adapterrel (ennek súlya 125 gramm, nagysága pedig 1 1/2 x 9 x 13 1/2 cm.) kapcsolatban azt valósítottuk meg a készülékkel, a mi után ezideig sok amatőr hiába vágyakozott; komoly számba menő készületek, a mely igazán nem szembetűnő, s valóban könnyű szerrel hordozható valamely ruhazsebben. Gondoljuk csak meg, milyen kicsinyek a méretei: kb. 2 1/2 cm.-nyi vastagság, 11 cm.-nyi szélesség, 15 cm.-nyi magasság. Az „Union 36“-ot olyan amatőrök veszik nagy kedvvel, akiknek már tucatokra menő fotográfiai készületeik voltak, s akik a kényelmes hordozhatóságát előnyét méltányolni tudják.

Table with 3 columns: Árak, K, Részletek. Lists prices for various camera models like Goerz-féle 'Dagor' and 'Celor'.

Csakis teljes anasztigmátok!

A tájképlensék, perizkópok, aplanátok mind csak tökéletes objektívek, a mennyiben vagy fény-gyöngék, vagy pedig a széleket nem rajzolják elég élesen. Egyetemes használhatóság, tökéletes objektív csak az olyan teljes anasztigmát lehet, a melynek jóságáért valamely kiváló optikai intézet keszeskedik. Az „anasztigmát“ szóval való visszaélés nem üldözhető, tehát már sok silány készítmény is van forgalomban. Mi a mi készületeinkhez csak C. P. Goerz berlini intézetében készült kettős anasztigmátokat és Hugo Meyer & Co.-nál Görllitzben készült arisztisztigmátokat használunk, a melyek világhírű teljes anasztigmátok. Fő czikkeink — úgy mint eddig — az Union kamarák, a melyeknek hat esztendő óta egy 300 munkással dolgozó részvénytársaság a kizárólagos készítője. A szállítás

foglaló nélkül való havi részletfizetés, vagy pedig 10% engeáménnyel készpénz ellenében történik. Árjegyzék ingyen.

„UNION“ Hugo Stöckig & Co. fényképészeti kamaranagykereskedés, Bodenbach (Csehország). Törzsszég: DRESDEN-A. 16. (Németország számára) és ZÜRICH I., Gessneralle 52 (Svájcz számára).

Goerz Triöder Binoclijai

Havi részletfizetések.

Franczia látócsövek.

Havi részletfizetések.

KISS
szerencsége
NAGY!

A
Kiss Károly és Tsa
bankház

az egyetlen cég, mely azonnal minden egyes huzás után nagyrabecsült vevőinek nyereményeit a következő nagy budapesti hírlapokban közlésezi: 11688

Budapesti Hírlap
Pesti Hírlap
Magyarország
A Nap
Független Magyarország
Neues Pester Journal.

A ki alkalmatlankodásnak, zaklatásnak érzi, ha leveleket kap, vegyen osztálysorsjegyet N. N. anonim jelzés alatt a Kiss bankházban.

A nyeremények közöltetése által mindenki a leggyorsabban és legkényelmesebb módon értesül arról, hogy sorsjegye nyert-e!

Ezen közlésekből egyúttal megtudja mindenki, hogy a Kiss bankház vevői mindig szerencsével játszanak, mert

KISS szerencsége **NAGY!**

Az I. osztály

HUZÁSA

már e hó

23. és 25-én lesz.

A sorsjegyek árai:

Egy nyolczad K 1.50

Egy negyed . . . 3.—

Egy fél . . . . . 6.—

Egy egész . . . 12.—

Kiss Károly és Tsa

a magy. kir. szab.

osztálysorsjáték főelárusító helye.

Központi iroda:

Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Fiók-üzletek:

VI., Váci-körút 5.

VII., Erzsébet-körút 22.

VIII., József-körút 78.

Szépség

sokat ér!
Bársonysima, szeplőtlen, át-
tetsző, bármily szépséghibá-
tól ment harmatüde arcbőrt
biztosít

csak a **Nárcisz-crème.**
Ára: 1.50 K, a hozzávaló szappan 1 K,
postán a kettő együtt 3 K bérmentve.
Hattyu-gyógytár Bpest, Aréna-ut 126 8.

MATTONI 11003
ERZSÉBET-SÓSFÜRDŐJE
BUDAPESTEN (BUDÁN).
női bajokban,
Meglévő gyógyhatás-
sal bír különösen
többféle almasi és általános vérbeneségben, verőszíri
panaszok esetén máj-és lépajokban, aranyérben stb
Idény április 15-től szept. végéig.
65 fűrészsoba; számos kellően berendezett kényelmes
vendégszoba. Vendéglő méretekelt áru cetek és italokkal.
Rendelő orvos: Dr. Polgár Emil.
Vilamos vasúti állomás. Vilamos vasúti állomás.

Hogy eszményi szépséget érjen el,
ahhoz okvetlen
szükséges a **„MIRANDA“-CREMET**

használni. Ez azon szer,
melyel szépséget fejlesz-
tet és a legmagasabb cle-
korig is megóvhatja, a nél-
kül, hogy egészségének ár-
talmasra volna.
A **„Miranda-crème“** nem-
csak minden szeplőt, máj-
foltot, pörsemet távolít el,
hanem az arcbőr redőit is,
miáltal szépítőleg és fiatal-
lítólag hat.
Egy tégely **„Miranda-
crème“** 1 kor., egy doboz
„Miranda-puder“ (3 színben) 1 korona, egy darab
„Miranda“-szappan 70 fillér.
Budapesten kapható: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszer-tár-
ban, vagy a készítőnél, **DIENES I. C.** utódnál Eszé-
ken, felsővárosban, a hol postai megrendelések azon-
nal utánvétel mellett és közlötnek. 11684

Vértes-féle Sósorszesz
Minder házbán szükséges

Hall-fürdőhely
Felső-Ausztriában.
Elsőrangú Jódbromfürdő.
Legrégibb és leghatásosabb jódforrás Európában.
Felvilágosítással és prospektussal szolgál
10980 a fürdőgondnokság.

Ne vásároljon órát

Nikkel 1.50
Ezüst 3.—

mielőtt nagy frigyézkemet meg nem nézte,
mely 1200 képet tartalmaz mindennemű
arany és ezüst ékszerükről. On már jól
járó remontoir-órákat kap há-
rom évi írásbeli jótállás mellett nikkell
vagy acélból 1 frt 50 krért, va-
lődi ezüsből 3 frt, 14 karát.
aranyból 8 frt, ezüst páncél-
lánc 90 kr., páncéllánc 14 ka-
rát, aranyból 10 frt, 14 karát,
aranygyűrű és fülbevaló 2 frt,
ingaóra 2.80 frt, karkukóra
2.50 frt és ébresztőóra 1 frt.
Meg nem felelőért a pénz visszakiadatik.
Szétküldését eszközli utánvétel.

MAX BÖHNEL
órák
Wien, IV., Margarethenstrasse 27.
(saját házában).

Nagy és régi cég, alapított 1840-ben. Kitiintve a **Grand Prix**
és a **nagy arany éremmel.**
Kérje 1200 képet tartalmazó katalógusomat ingyen
és bérmentesen.

Csak „SICULIA“ nével ellátott üvegek valódiak.

A Málnási **„SICULIA“** forrás-víz

a sós savanyúvizek királya.

Sziklarétegeken átfurt artézi-forrás.
A gyomorégést rögön megszünteti. Pá-
ratlan étvagyerejlesztő. Azonnal ható
különlegesség a gége, tüdő, torok, gyo-
mor, vese, hólyag hurutos bántalmat el-
len. Korányi, Kéty, Nuriésán, Tauszk,
Riegler tanár urak szak-
véleményei a Málnási **Siculia**
forrást a kontinens legdusabb
természetes alkalikus sós savanyúvizeinek
minősítik. — Magyarországi forrástár:
Brázay Kálmán BUDAPEST,
József-körút 37.
TELEFON 59-46.

kapható minden gyógyszer-tárban,
drogus- és fűszerkereskedésben.

BRÁZAY-SÓSBORSZESZ-SZAPPAN

egészségi és kozmetikai szempontból felülmulhatatlan.

BRÁZAY-féle KÖLNI-VIZ
az illatszerek legkiválóbbja. 11594

Brázay-sósorszesz nélkülözhetetlen házszer.

Sok millió előkelő urhölgy használja
a világhírű **Földes-féle**

MARGIT-CREMET,
mely zsírtalan, ártalmatlan s rögön szépít.
A **Földes-féle MARGIT-CREME**
gyor an és biztosan ható ártalmatlan szer
szepők, májfoltok, bőrtakák,
pattanások, kiütések s mindennemű
bőrhaj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei
használják és elragadtatással beszélnek annak
páratlan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasz-
nálása után arról mindenki meg fog győződni

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a
MELANOGENE
fekete és barna színekben.
Ezen kitiúnó és ártalmatlan készit-
ményvel haját, szakált, bajuszt pár
percz alatt feketére vagy barnára le-
festeni. A szín állandó és a ter-
mészetes színtől meg nem különböz-
tethető. Ártalmatlan és alkalmazása
igen egyszerű. Nem piszkít. 11284
Ára 2 korona 80 fillér.

Budapesti főraktár: **Török József** gyógyszer. Király-u.
12 és Andrássy-út 29. Kapható minden gyógyszer-tárban.

Postán utánvételrel vagy a pénz elő-
zetes beklüldése után küldi a készítő: **Földes Kelemen** gyógyszer. Arad.

21. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, MÁJUS 27.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. A „Világkrónika“-val Félévre 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Negyedévre 4 korona. Külföldi előfizetésekhöz a postallag meg- határozott viteldíj is esatolandó.

SZENT ISTVÁN SZOBRA.
Május huszonegyedikén, ugyanazon a na-
pon, a melyen Magyarország legújabb
alkotmányos korszakának parlamenti
munkája a képviselőház megnyitásával meg-
indult: még egy gyönyörű ünnepe volt a ma-
gyar fővárosnak és a magyar királynak. Histó-
riai, egyházi és művészeti tünnepe egyben, mert
ezen a napon volt leleplezése az első magyar
király és az első magyar szent, Szent István
király szobrának Budavárában.
Művészeti megnyilatkozásában a nemzet halála
nem volt valami nagyon sietős a történelmi ma-
gyar birodalom megalapítója irányában. Közel
ezer esztendőnek kellett elmúlnia, míg a ma-
gyar székesfővárosban az első magyar király
szobrot kapott, még mindig az első király-
szobrot Budapesten. A történelmi adott néhány
nagy fejedelmet nekünk: a nemzet is adózott
már szoborral néhány uralkodójának: de e
monumentumok közül egyik sem áll Budapesten.
Hollós Mátyás szobra Kolozsvár főterén emel-
kedik, Mária-Teréziáé Pozsony városának gyö-
nyörű ékessége. Szent István királyunk szobra
tehát kilencszáz esztendőnél hosszabb ideig
váratván magára, se késett el attól, hogy min-
den magyar királyok között szoborban is ő
legyen az első a magyar székesfővárosban.
Különbö is minden szobor idejében érkezik,

A SZENT ISTVÁN-SZOBOR A BUDAVÁRI HALÁSZBÁSTYÁN, A LELEPLEZÉS UTÁN. — Jelfy Gyula fényképe.